

Revisió d'evidència Pla pilot de la Renda Bàsica Universal

Revisió de literatura i teories del canvi

Revisió d'evidència Pla pilot de la renda bàsica universal Revisió de literatura i teories del canvi

Informe definitiu:
Novembre 2022

Tipus d'avaluació:
Revisió d'evidència

Avaluació encarregada i finançada
per:
Oficina del Pla Pilot per Implementar
la Renda Bàsica Universal.
Departament de la Presidència,
Generalitat de Catalunya.

Avaluació realitzada per:
Ivàlua

Equip de treball:
Mireia Borrell Porta (coordinació)
Júlia de Quintana Medina
Anna Segura Lladó

Col·laboradors externs:
Ana García-Hernández
Gianmarco Leon
Xavier Ramos
Jaume Vives-i-Bastida

Agraïments:

AQuAS, Centre d'Estudis d'Opinió
(CEO), Leire Rincón i Hanna
Schwander.

© Institut Català d'Avaluació de
Polítiques Públiques (Ivàlua), 2019
Aquesta obra està subjecta a la
licència Creative Commons de
Reconeixement-NoComercial-
Compartir Igual 4.0 Internacional.
Es permet a tercers distribuir, retocar i
crear a partir de l'obra llicenciada
de manera no comercial, la distribució
de les quals cal fer-la amb una llicència
igual a la que regula aquesta l'obra
original.

Ivàlua
Institut Català d'Avaluació
de Polítiques Públiques
C/ Pau Claris 108, 4t 1a
Barcelona 08009
Tel. 00 34 93 554 53 00
info@ivalua.cat

Citació suggerida: Borrell-Porta, M., de Quintana, J., Segura, A. (2023). Revisió d'evidència. Pla Pilot de la Renda Bàsica Universal. Revisió de literatura i teories del canvi. Barcelona: Ivàlua.

Índex

1. Introducció	4
2. Abast i objectiu del pla pilot	4
3. Revisió de la literatura i teoria del canvi	7
1.1. Canvis a nivell micro	11
1.2. Canvis a nivell meso i macro	31
4. Conclusions	36
5. Referències	37
6. Annex	44

1. Introducció

Aquest informe revisa l'evidència i explicita les teories del canvi associades al pla pilot de la Renda Bàsica Universal del Govern de la Generalitat. La Teoria del Canvi és una descripció del funcionament esperat d'una intervenció, que especifica la cadena d'hipòtesis que ha de portar a la mitigació o solució de la problemàtica social que motiva la intervenció. Representa els fonaments teòrics d'una política pública i és aplicable a qualsevol tipus d'intervenció que tingui per objectiu generar canvis en una realitat social (Farré, Martí, Miras i Sanz 2020).

La teoria del canvi és un element clau per l'avaluació de polítiques públiques. Defineix una visió compartida sobre com s'espera que funcioni una política pública, establint un llenguatge, definicions i expectatives compartides sobre la problemàtica que justifica la política, i el funcionament i resultats esperats de la mateixa. És una eina que actua com a punt de referència, ajudant a comparar si el que està succeint coincideix amb allò que s'espera que succeeixi, tant teòricament com mitjançant la revisió de la literatura empírica (ibid.). És aquesta comparativa la que serà la base de l'avaluació, la que permetrà que aquesta sigui rigorosa.

En el cas del pla pilot de la renda bàsica universal del Govern de la Generalitat, no estem parlant d'una teoria del canvi, sinó de múltiples, ja que s'espera que la RBU tingui un impacte en diversos àmbits econòmics i socials. Per cadascun d'aquests àmbits, l'informe revisa l'evidència existent i detalla la teoria del canvi; és a dir, revisa estudis que ja han estat avaluats per tal d'entendre l'efecte que han tingut altres intervencions similars.

El document està organitzat de la següent manera. La secció 2 descriu l'abast i l'objectiu del pilot, incloent una breu descripció del mateix així com una discussió sobre els dos elements claus del pla pilot: la característica de renda *bàsica* i *universal*. La secció 3 és l'element central de l'informe, on s'analitza la literatura existent i s'elaboren les teories del canvi per cada àmbit. Finalment, la secció 4 conclou.

2. Abast i objectiu del pla pilot

La idea d'una renda bàsica universal (RBU) no és nova. Ja als segles XVIII i XIX, pensadors com Paine, Spence, Fouruer, Charlier i Stuart Mill en parlaven, i tant economistes i

pensadors i pensadores d'esquerres com de dretes han mostrat el seu suport (Ghatak i Maniquet, 2019) –si bé amb fins i mitjans molt diferents. En relativament pocs anys la idea ha anat guanyant terreny polític, i la covid-19 l'ha tornat a posar al centre del debat. Un nombre significatiu de països d'arreu del món han dut i estan duent a terme pilots i experiments per testar polítiques de renda bàsica universal o polítiques de renda similars –definides per la literatura com a *quasi-RBU* (Gentilini et al., 2019). Els pilots i intervencions daten des dels anys seixanta fins a l'actualitat, i des de Finlàndia, Barcelona i els Països Baixos, fins a Namíbia¹ i Kenya, passant pels EUA, Mèxic, Canadà, Iran, l'Índia, Filipines i Mongòlia.

El Pla Pilot de la Renda Bàsica de Catalunya, que comportarà una despesa aproximada d'entre 85 milions i 90 milions d'euros en total, s'emmarca en aquesta nova onada d'interès per la RBU. El pla pilot consistirà a atorgar una RBU de 800 euros mensuals (300 euros en el cas de persones menors) durant 24 mesos a una mostra total de 5.000 persones de tot Catalunya², amb l'objectiu de cobrir alguns dels buits de coneixement sobre els seus efectes. Concretament, **el pla pilot se centra en dos dels elements de la RBU que han estat menys estudiats, almenys en el context dels països desenvolupats: la seva característica de bàsica, així com la característica d'universal.**

La característica de *bàsica* s'entén com un nivell de suport prou gran com per considerar que cobreix les necessitats bàsiques. La literatura assenyala que, malgrat l'abundància i diversitat dels experiments i intervencions de tipus RBU o quasi-RBU, pocs d'aquests es poden considerar bàsics (Hasdell, 2020; Hoynes i Rothstein, 2019). La magnitud de la transferència és important perquè té un efecte directe en alguns dels *outcomes* d'interès. A tall d'il·lustració, Hoynes i Rothstein (2019) apunten que l'efecte nul de la RBU sobre la participació laboral en els casos d'Alaska i de la comunitat cherokee poden tenir a veure amb la quantia relativament petita que s'ofereix, i que realment no se sap què passaria si la quantia fos més gran. Ara per ara, només tenim estudis de transferències de

¹ Seguint Osterkamp (2013), aquest informe no considera els resultats d'aquest pilot per problemes metodològics.

² Per saber més sobre el disseny metodològic, veure l'informe d'Ivàlua sobre l'assessorament al disseny del pla pilot (Borrell-Porta, de Quintana, Segura, León, Ramos, i Vives-i-Bastida, 2023), i l'informe de proposta del disseny (Oficina del Pla Pilot i Ivàlua, 2023).

quantia significativa provinents de persones guanyadores de loteria, i existeixen dubtes sobre la similitud en els efectes³ (Hoynes i Rothstein, 2019).

Per *universal* s'entén una renda no focalitzada als decils inferiors de la distribució de la renda (és a dir, no focalitzada a rendes baixes), sinó una renda que es doni independentment del nivell de renda de cadascú. La universalitat també està considerada per les persones que han estudiat la RBU com un punt al qual s'ha de dedicar més recerca. La rellevància de fer-ho és que la condició d'universalitat pot donar lloc a impactes agregats que no equivalen a la suma dels impactes individuals. Banerjee, Niehaus i Suri (2019) identifiquen tres tipus d'efectes. El primer és el que s'anomena *el canvi d'identitat del beneficiari mitjà*, pel qual la persona beneficiària mitjana tendirà a ser menys pobra i menys vulnerable que les persones beneficiàries dels programes de rendes mínimes (Banerjee et al., 2019:966), i fins al moment no tenim evidència sobre com es comporten aquestes persones quan reben una transferència incondicional, bàsica i individual (Schutt, 2020). El segon efecte és el dels *spillovers* o efectes indirectes, i en especial el tipus de *spillovers* específics dels experiments de saturació: els *spillovers* a les persones tractades (Baird, Bohren, McIntosh i Özler, 2018). Aquests són els efectes en les persones tractades degudes a una major intensitat del tractament o, dit d'una altra manera, degut al fet que una major part de la població és tractada.⁴ Finalment, el tercer mecanisme és el dels efectes d'equilibri general. Com més gent rep la RBU (o algun altre tractament), més probabilitat hi ha que canviïn els preus i salaris i, per tant, els *outcomes* diversos tals com patrons de consum, treball, etc.

Aquests tres mecanismes han estat relativament poc explorats, tot i que recentment hi ha hagut un progrés notable. Destaca la recerca teòrica i empírica sobre el segon mecanisme –el de *spillovers*, amb l'article teòric ja mencionat de Baird et al. (2018) i els que cobreixen l'experiment de Kenya de Haushofer i Shapiro (2016, 2018), així com l'article d'egger, Haushofer, Miguel, Niehaus i Walker (2019) sobre els efectes d'equilibri general, també situat a Kenya. Pel que fa al primer mecanisme de canvi d'identitat de la persona beneficiària mitjana, només hem trobat un *working paper* (Schutt, 2020) que

³ Entre altres raons, perquè les persones guanyadores de loteria són segurament diferents de les que no hi juguen.

⁴ Per exemple, si la població vaccinada és més gran, la probabilitat de l'individu *i* de contraure la covid-19 és més petita que si només es vaccina ell o ella. Aquests *spillovers* són diferents dels *spillovers* tradicionals, que es poden donar en intervencions no universals, i són entesos com l'impacte de la política en una persona no tractada (per exemple, si la població vaccinada és suficient, l'individu *i* no vaccinat té una probabilitat més baixa de contraure la covid-19).

utilitza les trameses de diners a Colòmbia i un canvi exogen en el tipus de canvi per estudiar els efectes heterogenis de la renda de les remeses en diferents *outcomes*.

Si bé, tal com s'ha apuntat anteriorment, el pla pilot de Catalunya no és estrictament universal, el seu disseny sí que permet abordar aquesta qüestió. En primer lloc, tothom a excepció de les persones amb rendes que recauen sobre el decil 10 és elegible –mentre que en les intervencions de rendes focalitzades, la major part dels decils no són elegibles. I en segon lloc, el pla pilot de la RBU de Catalunya proposa combinar un experiment aleatoritzat controlat –per al qual se seleccionaran un seguit de domicilis a tot Catalunya els i les membres dels quals rebran de manera individual la RBU – amb un experiment sintètic en dos municipis de Catalunya on *totes* les persones empadronades (exceptuant el decil 10) rebran la RBU. L'experiment aleatoritzat controlat ens permetrà analitzar els canvi d'identitat de la persona beneficiària mitjana, mentre que l'experiment sintètic ens permetrà analitzar aquest primer canvi, així com els efectes *spillover* i els d'equilibri general (per més informació sobre el disseny veure informe sobre l'assessorament del pilot fet per l'equip d'Ivàlua (Borrell-Porta et al., 2023) i l'informe sobre el disseny del pilot (Oficina del Pla Pilot i Ivàlua, 2023).

A dia d'avui no existeix cap intervenció o pilot dins dels països desenvolupats que hagi proporcionat o proporcioni una renda suficientment alta (al voltant del llindar de la pobresa) que alhora sigui universal dins d'una comunitat –a més a més de ser individual, incondicional i periòdica. Per tant, el de Catalunya seria el primer i únic pilot d'aquestes característiques als països desenvolupats.

3. Revisió de la literatura i teoria del canvi

L'Oficina del Pla Pilot per Implementar la Renda Bàsica de Catalunya té interès a saber l'impacte sobre diversos *outcomes* d'interès econòmic i social. Seguint Bastagli et al. (2016), i per a propòsits analítics, **classifiquem els *outcomes* en micro, meso i macro.**

Canvis a nivell micro

Els canvis a nivell micro són aquells que es produeixen a nivell individual o de llar com a conseqüència directa de rebre una RBU. Dins dels canvis a nivell micro diferenciem aquells de primer, segon i tercer ordre:

- Els *outcomes* de primer ordre són aquells que estan relacionats amb l'ús directe monetari que es pot fer dels recursos addicionals: consumir, estalviar i invertir.

- Els *outcomes* de segon ordre són els *outcomes* intermediaris, que a la teoria del canvi serien els *outcomes* a curt i mitjà termini, i que inclouen canvis en el comportament –de treball, d'ús de serveis, d'educació, de salut, de benestar emocional, i de valors i actituds.
- Els *outcomes* de tercer ordre són aquells que esperem que passin a llarg termini – és a dir, al final dels dos anys, o fins i tot potser més tard (i, per tant, no els veurem). Estan relacionats amb les dimensions dels *outcomes* de segon ordre, però són canvis més profunds, tals com canvis en el desenvolupament cognitiu, millores de la salut, etc.

A més a més, hi ha una sèrie d'*outcomes* sobre preferències i processos de decisió que són transversals. Aquests són canvis en els usos del temps, i relacions de gènere i intrallar.

Canvis a nivell meso

Bastagli et al. (2016) defineixen el nivell meso com aquells canvis que venen donats per efectes *spillover* i d'equilibri general –els canvis al mercat de treball local, mercat de béns i serveis, inclosos preus, i relacions socials.

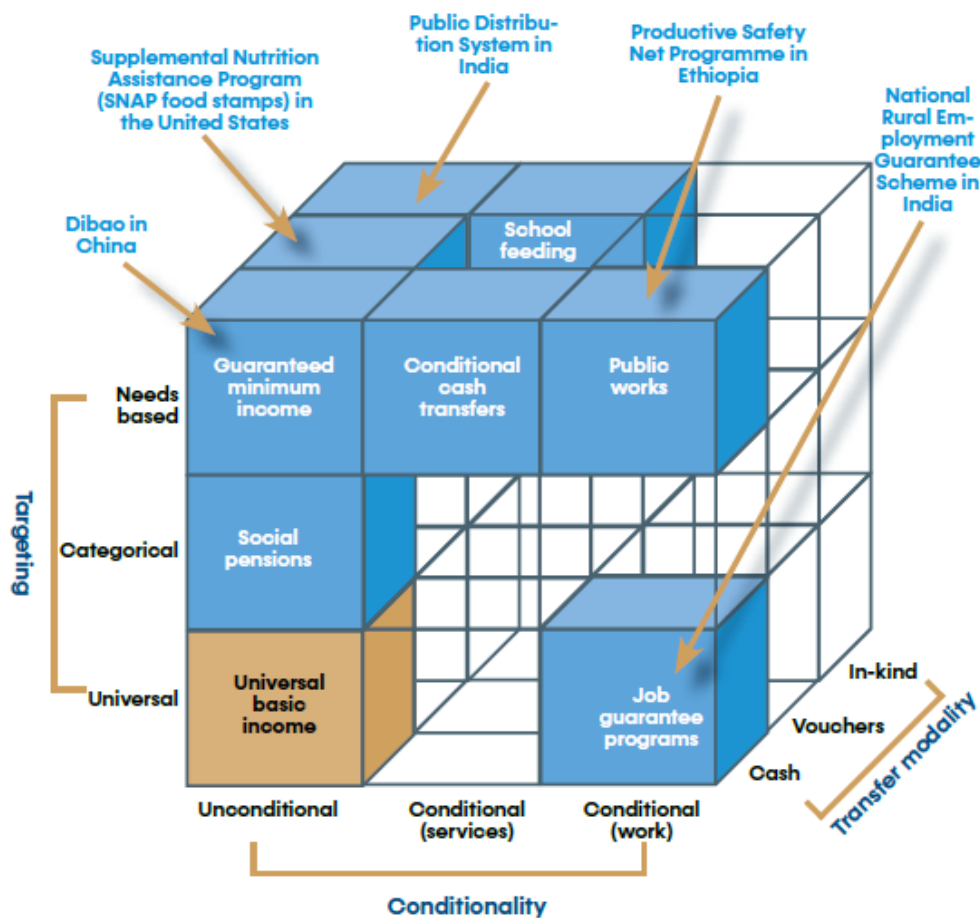
Canvis a nivell macro

El nivell macro s'entén com els canvis que poden donar-se a nivell més agregat, més enllà del municipi específic, tals com el nivell de pobresa, desigualtat, productivitat, creixement, etc. El pla pilot no està saturat a nivell de Catalunya, i, per tant, no esperem grans canvis en aquest nivell. Malgrat això, creiem que són *outcomes* que sí que podem analitzar a nivell de municipi –que és el nostre nivell de saturació– i que en poden sortir resultats interessants.

Tots aquests *outcomes*, en major o menor mesura, han estat estudiats dins de la literatura de l'estat del benestar. Les conclusions són diverses segons el tipus d'intervenció estudiat; per tant, a l'hora de revisar la literatura referent a la RBU, hem d'incloure totes les intervencions rellevants que ens permetin entendre el que ja sabem. Al mateix temps, es necessari traçar uns límits i prioritzar aquelles intervencions que ens puguin informar específicament sobre l'impacte potencial d'una transferència monetària que té característiques similars a una RBU. Aquest exercici ens permetrà establir uns certs límits en una literatura creixent, així com els buits d'aquesta i últimament el valor afegit de la intervenció catalana.

En aquest sentit, el pla pilot de la Renda Bàsica de Catalunya és una **intervenció on conflueixen tres dimensions** que són font de debat en la literatura de l'estat del benestar: la universalitat (atorgada a tothom o segons la renda o alguna altra categoria), la condicionalitat (incondicional o condicionada a algun tipus d'activitat, tal com buscar treball) i el tipus de transferència (monetària o en espècie). Gentilini et al. (2019) van il·lustrar aquesta confluència amb un cub tridimensional (figura 1).

Figura 1. Cub de l'assistència social de Gentilini et al. (2019)

La revisió de la literatura parteix d'aquesta confluència, i se centra en intervencions que són transferències monetàries, transformant el cub en un quadrat de dos dimensions, on es prioritzen les intervencions incondicionals i universals. Malgrat això, donat que existeixen relativament poques intervencions i pilots al món que es puguin qualificar *stricto sensu* de renda bàsica universal (Hasdell, 2020:13), i que els aprenentatges d'altres intervencions –condicionals i/o focalitzades (no universals)– també són fins a cert punt il·lustradores dels impactes econòmics i socials, aquestes també s'inclouran en aquesta revisió.

La localització de les intervencions també és rellevant. D'intervencions basades en transferències monetàries n'hi ha tant en països econòmicament desenvolupats com en vies de desenvolupament,⁵ però els impactes poden diferir bastant depenent del nivell de desplegament de l'estat del benestar i del mercat de treball (Hasdell, 2020). Per aquesta raó, l'enfocament de la revisió serà en països desenvolupats, tot i que també s'inclouran revisions sobre les intervencions en països en vies de desenvolupament i se'n discutirà la rellevància que pugui tenir per al pla pilot de Catalunya.

Finalment, una dimensió no discutida a Gentilini et al. (2019), però sí en altres estudis (vegeu per exemple Hasdell, 2020), és la característica de *bàsica*. Els impactes econòmics i socials d'una transferència monetària poden diferir segons la magnitud d'aquesta; alguns impactes només es produeixen a partir d'un cert nivell de renda (per exemple, algunes decisions sobre el treball), o poden no tenir una relació lineal amb la renda; per tant, a l'hora de revisar la literatura també diferenciarem les intervencions d'acord amb aquesta dimensió.

Aquesta revisió, per tant, inclourà tots els estudis, revisions i suprarevisions de transferències monetàries que s'hagin donat arreu del món, destacant especialment aquelles que hagin estat incondicionals i universals (al mateix temps), bàsiques i als països desenvolupats. Addicionalment, s'han inclòs estudis de rendes incondicionals focalitzades, estudis amb rendes que no són considerades bàsiques, i estudis en països en vies de desenvolupament. S'han exclòs els estudis d'intervencions que són alhora condicionades i focalitzades. En el cas que s'hagin inclòs, s'ha fet perquè la revisió de la literatura incloïa anàlisis tant d'estudis condicionals com incondicionals difícilment separables. La Taula 1 recull totes les dimensions tingudes en compte a l'hora de revisar la literatura i la seva prioritització. La Taula 3 i la Taula 4 a l'annex recullen, respectivament, la relació dels estudis i intervencions analitzades –amb els articles acadèmics que s'han revisat– i la relació de les revisions sistemàtiques d'evidència que s'han tingut en compte.

Taula 1. Dimensions de la literatura revisada

Característiques de les intervencions priorititzades	Característiques d'altres intervencions incloses
Incondicional + universal	Incondicional + focalitzada a certes rendes o col·lectius demogràfics.

⁵ Al llarg del text es fa referència a països desenvolupats i en vies de desenvolupament per referir-se a països *econòmicament* desenvolupats i en vies de desenvolupament.

Característiques de les intervencions prioritzades	Característiques d'altres intervencions incloses
	Condicional sempre que formin part de revisions on també es discuteixen intervencions incondicionals i no en puguem separar les conclusions.
Renda atorgada suficient per cobrir necessitats bàsiques	Renda atorgada no suficient per cobrir necessitats bàsiques.
Països desenvolupats	Països en vies de desenvolupament.

La revisió s'organitza en tipus d'*outcomes* i inclou, per a cada *outcome*, una breu teoria del canvi, així com evidència empírica d'aquesta.

1.1. Canvis a nivell micro

Pobresa, consum, inversió i estalvi

Pobresa

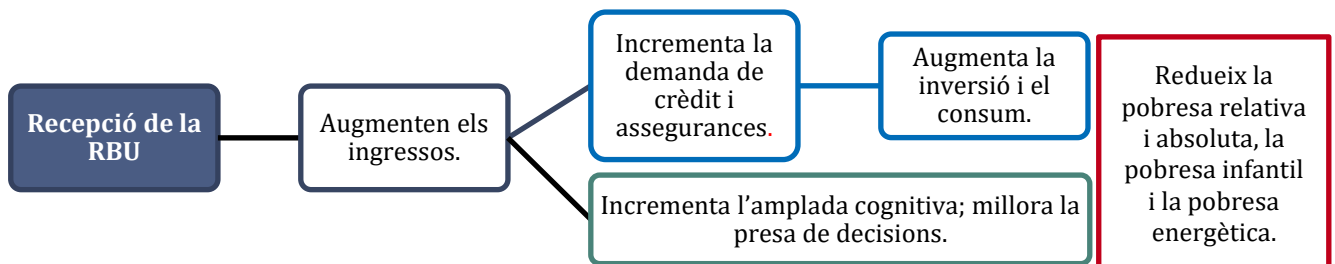
S'espera que una transferència monetària de quantia bàsica, incondicional i universal tingui un **efecte positiu sobre la pobresa absoluta** i que, per tant, la redueixi. Quant a la pobresa relativa, s'espera que hi hagi un efecte directe positiu donada la distribució actual de la renda i que la quantia atorgada és elevada. Això és degut al fet que el llindar de pobresa relativa es mesura en proporció a la renda mediana, i, per tant, alguns dels individus amb una renda inferior al llindar abans de la transferència fixa tindran una renda superior al nou llindar després de la transferència. A més, s'espera que una RBU tingui un impacte especialment positiu per a les persones de baixos ingressos. Com que és una transferència incondicional, elimina la possible trampa de la pobresa, és a dir, un incentiu (fiscal en molts casos) de no sortir de la pobresa per tal de no perdre una transferència social, amb la qual cosa contribueix a la reducció de la pobresa.

Mentre que la relació entre la pobresa i l'augment de renda no salarial no sembla controvertida, els mecanismes causals són més difícils de desgranar. Algunes explicacions –tals com la falta de mercats de crèdit o d'assegurança– tenen força en països en vies de desenvolupament (tot i que l'evidència no acaba de ser del tot robusta) (Banerjee et al., 2019), però no en països desenvolupats, on en general sí que existeixen aquests mercats. **Una explicació que està guanyant força és la “psicològica”**. Mullainathan i Shafir (2013) parlen de **càrrega cognitiva** per suggerir que la pobresa i l'escassetat generen una càrrega mental i cognitiva que impedeix a les persones en

situació de pobresa pensar i actuar de manera racional en àmbits com el laboral, familiar, de salut, etc. La Figura 2 resumeix els mecanismes de canvi exposats, amb diferents colors, i els *outcomes* esperats marcats en vermell.

L'evidència empírica en països en vies de desenvolupament és robusta en el sentit que, en general, totes les intervencions analitzades mostren aquest efecte positiu (Hasdell, 2020). Per contra, **als països desenvolupats, no hi ha cap revisió que reporti canvis en el nivell de pobresa** (Hasdell, 2020). En aquest sentit, el pla pilot pot aportar coneixement en aquest camp, tant en l'impacte directe d'una transferència monetària en la pobresa, com en el mecanisme causal de la càrrega cognitiva. De la mateixa manera, podrem examinar els diferents tipus de pobresa: relativa i absoluta, pobresa infantil i pobresa energètica.

Figura 2. Teoria del canvi: RBU i pobresa

Consum

A priori, s'espera que un augment de la renda no salarial tingui un **impacte positiu** en el consum a través d'un augment d'ingressos (vegeu la Figura 3, amb els *outcomes* esperats marcats en vermell). L'evidència empírica fins al moment sembla anar en aquesta direcció. Així ho suggereix una metarevisió de literatura (Hasdell, 2020), un estudi que analitza persones guanyadores de loteria a Massachussets (Imbens, Rubins i Sacerdote, 2001; Marinescu, 2018), i la intervenció d'Alaska (Kueng, 2015).⁶ Mentre que aquesta última troba un efecte en béns no durables, l'estudi de loteria troba que el consum és més aviat en béns durables. Aquesta diferència podria ser deguda al fet que la loteria, en aquest cas, es pagava anualment i, per tant, es rebia una transferència

⁶ Aquest últim resultat és una mica incert, ja que un estudi anterior (Hsieh, 2003) no troba cap efecte.

gran que es podia dedicar a pagar béns més cars en termes absoluts. Pel que fa als països en vies de desenvolupament, l'efecte sobre el consum és positiu. Així ho constaten una metarevisió de literatura (Hasdell, 2020), l'estudi RCT a Kenya centrat en els impactes a curt termini (Haushofer i Shapiro, 2016), així com els experiments a Madhya Pradesh, Índia (Davala et al., 2017, MPUCT report). De manera més interessant, aquests dos últims estudis, així com una revisió de la literatura feta per Evans i Popova (2014), confirmen que l'efecte d'una transferència monetària en els anomenats *béns temptadors* (alcohol, cigarretes, etc.) és inexistent.

Figura 3. Teoria del canvi: RBU i consum

Inversió, estalvi i deute

L'efecte en la inversió, l'estalvi i el deute no és tan directe. L'augment de la renda no salarial provinent de la transferència monetària podria estalviar-se, fer-se servir per pagar deutes existents o per invertir. L'evidència que tenim és majoritàriament de països en vies de desenvolupament, on l'impacte en els estalvis és en general positiu, tot i que no sempre (Hasdell, 2020; Bastagli, 2016). La intervenció de Kenya entre el 2011 i el 2013 va tenir un impacte positiu en els actius (Haushofer i Shapiro, 2016), i les intervencions a Madhya Pradesh van reduir el deute de les famílies (MPUCT report).

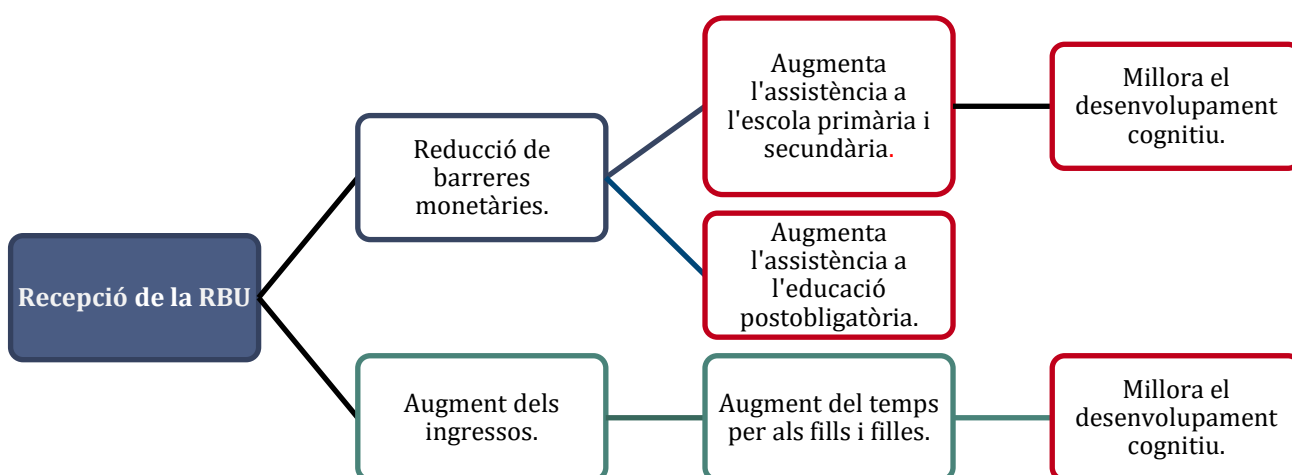
Per tant, donada la **poca evidència empírica existent per als països desenvolupats**, tant per pobresa, consum, consum de béns “temptadors”, inversió, deute i estalvi, és important que el pla pilot de Catalunya inclogui aquests *outcomes* en la seva anàlisi.

Educació

Hi ha dos tipus d'*outcomes* rellevants quan parlem d'educació: els *outcomes* d'assistència i probabilitats de passar de curs o graduar-se a un cert nivell, i els *outcomes* cognitius.

S'esperaria que l'impacte en l'educació fos **positiu**. El mecanisme causal identificat per la literatura del desenvolupament d'un augment de renda no salarial en l'educació és l'eliminació de barreres per assistir a l'escola (Bastagli et al., 2016) i, per tant, l'efecte més directe s'hauria de veure en *outcomes* tals com l'assistència. Últimament s'esperaria que aquests repercutissin en el desenvolupament cognitiu a llarg termini. En el cas dels països desenvolupats, s'esperaria que l'impacte en *outcomes* cognitius vingués primordialment d'un augment de temps que els pares i mares poden utilitzar per dedicar als fills i filles. La Figura 4 resumeix els diferents mecanismes de canvi, amb diferents colors, i els *outcomes* esperats marcats en vermell.

Figura 4. Teoria del canvi: RBU i educació

L'evidència empírica en països desenvolupats és mixta. Les intervencions basades en impostos negatius de renda dels Estats Units als anys seixanta (Marinescu, 2018, 2019), així com la intervenció del Mincome al Canadà (Marinescu, 2018) i la de la comunitat cherokee (Akee et al., 2010), suggereixen un efecte positiu en *outcomes* d'assistència i probabilitats de graduar-se als divuit anys. Així mateix, la primera també aporta evidència d'un impacte positiu en el desenvolupament cognitiu. No obstant això, en l'anàlisi de les persones guanyadores de loteria a Suècia no es troba cap efecte sobre les notes escolars (una *proxy* del desenvolupament cognitiu) (Cesarini et al., 2016; Marinescu, 2018). Els seus autors suggereixen que una raó potencial pot ser que a Suècia ja hi ha un **estat del benestar fort**, amb educació universal, i que, en aquest context, l'augment d'ingressos no té cap impacte. Quant als països en vies de desenvolupament,

l'impacte sobre *outcomes* tals com l'assistència és clarament positiu, mentre que no s'aprecia cap millora significativa en el desenvolupament cognitiu (Hasdell, 2020).

L'evidència que es té dels països desenvolupats és majoritàriament de països amb un nivell d'estat del benestar força diferent del català. De fet, aquest s'assembla més a l'estat del benestar de Suècia, en tant que l'educació primària i secundària és universal. Seguint aquest argument, si la hipòtesi dels autors de l'anàlisi de loteries és certa, no esperaríem cap impacte significatiu en *outcomes* d'assistència o absentisme, si bé sí que podríem esperar impactes en l'aspecte cognitiu derivats d'un increment del temps per dedicar als fills i filles per part dels pares i mares. Al mateix temps, **no s'han trobat estudis que analitzin l'impacte en formació no reglada i formació més enllà de l'obligatòria**. En tant que aquesta no és universal, sí que esperaríem trobar un impacte positiu, si bé el fet que el pla pilot tingui una durada inferior al de moltes carreres universitàries pot reduir la magnitud de l'impacte.

Salut

La salut està associada positivament a indicadors socioeconòmics tals com els ingressos, l'educació i el prestigi de l'ocupació laboral (Cesarini et al., 2016; Wilson i McDaid, 2021), i, per tant, esperaríem que un augment de renda no salarial tingués un **efecte positiu** en la salut dels individus que la reben. Els mecanismes causals son diversos, i molt sovint els articles acadèmics son més aviat empírics i no els expliciten del tot. En aquest informe partim de l'aproximació de Benzaval et al. (2014) - molt similar a altra recerca més recent tal com la de Johnson et al. (2021) - que sorgeix d'una revisió sistemàtica de la teoria i agrupa els diferents mecanismes trobats en tres: mecanismes materials, psico-socials i de comportament.

Material: segons Benzaval et al (2014) el mecanisme material suggereix que la renda afecta les condicions de vida d'una persona, i que aquestes impacten en la seva salut. Si bé hi ha autors que suggereixen que un cop les condicions de vida superen un límit (per exemple tenir aigua potable), la seva relació amb la salut desapareix, altres destaquen que les necessitats son relatives i per tant, afecten la salut més enllà d'aquest mínim. Les condicions materials detectades per la literatura com a rellevants son el barri en el què es viu, la situació laboral i la situació d'habitatge i familiar. Viure en un barri amb pocs recursos sovint està associat amb més contaminació, menys segur pel que fa a la circulació, menys accessible a zones verdes i amb més prominència d'establiments de menjar poc saludable. De manera similar, un treball precari sovint també ve acompanyat de més riscos laborals, menys control sobre el treball i per tant menys

poder de decisió sobre quan descansar, quan parar per evitar caigudes, etc. Finalment, les condicions d'habitatge – salubritat, accés assequible a calefacció i aire condicionat, ventilació, humitats, etc. – també impacten directament a la salut, així com la dieta que es pot permetre una llar. Per tant, esperariem que un augment de renda no salarial afectés la salut mental i física a través d'un canvi cap a un barri millor, canvi de tipus de treball, i sortint de situacions de pobresa energètica i pobresa extrema.

Psico-social: les teories psico-socials posen l'estrès al centre com a mecanisme d'influència de la renda sobre la salut (Benzaval et al. 2014; Cesarini et al. 2016; Mullainathan i Shafir, 2013). En primer lloc, una renda insuficient pot donar lloc a circumstàncies estressants – poc control en el lloc de treball, poca conciliació entre treball remunerat i no remunerat, etc. - i en segon lloc, pot donar lloc a sentiments de desavantatge i d'estigma social que són estressants per la persona. Aquests sentiments d'estrès tenen un impacte directe en la salut de la persona.

De comportament: les teories que emfatitzen els mecanismes de comportament, argumenten que les persones de rendes més baixes tenen més probabilitat d'adoptar comportaments nocius per la salut, tals com fumar, beure alcohol, menjar de manera poc saludable o no fer exercici (Benzaval et al. 2014, Cesarini et al. 2016). Hi ha diverses causes que poden portar a aquests comportaments. En primer lloc, comportaments nocius són utilitzats com un mecanisme per fer front a situacions difícils. En segon lloc, els individus amb menys ingressos s'enfoquen més en el present, i no pensen tant amb el futur, i això els pot portar a comportar-se de manera més 'arriscada' pel que fa a la salut. I en tercer lloc, les persones tendim a comportar-nos de manera similar al nostre grup social, perpetuant comportaments que observem i amb els quals ens sentim identificat (Benzaval et al. 2014).

La salut dels infants també és objecte d'interès pel pilot, i els autors que ho han estudiat (veure per exemple Cesarini et al. 2016 i Akee et al. 2018) identifiquen sobretot els mecanismes materials – condicions de vida millorables – i psico-socials – sobretot l'estrès parental – com a claus en explicar les diferències de salut infantil.

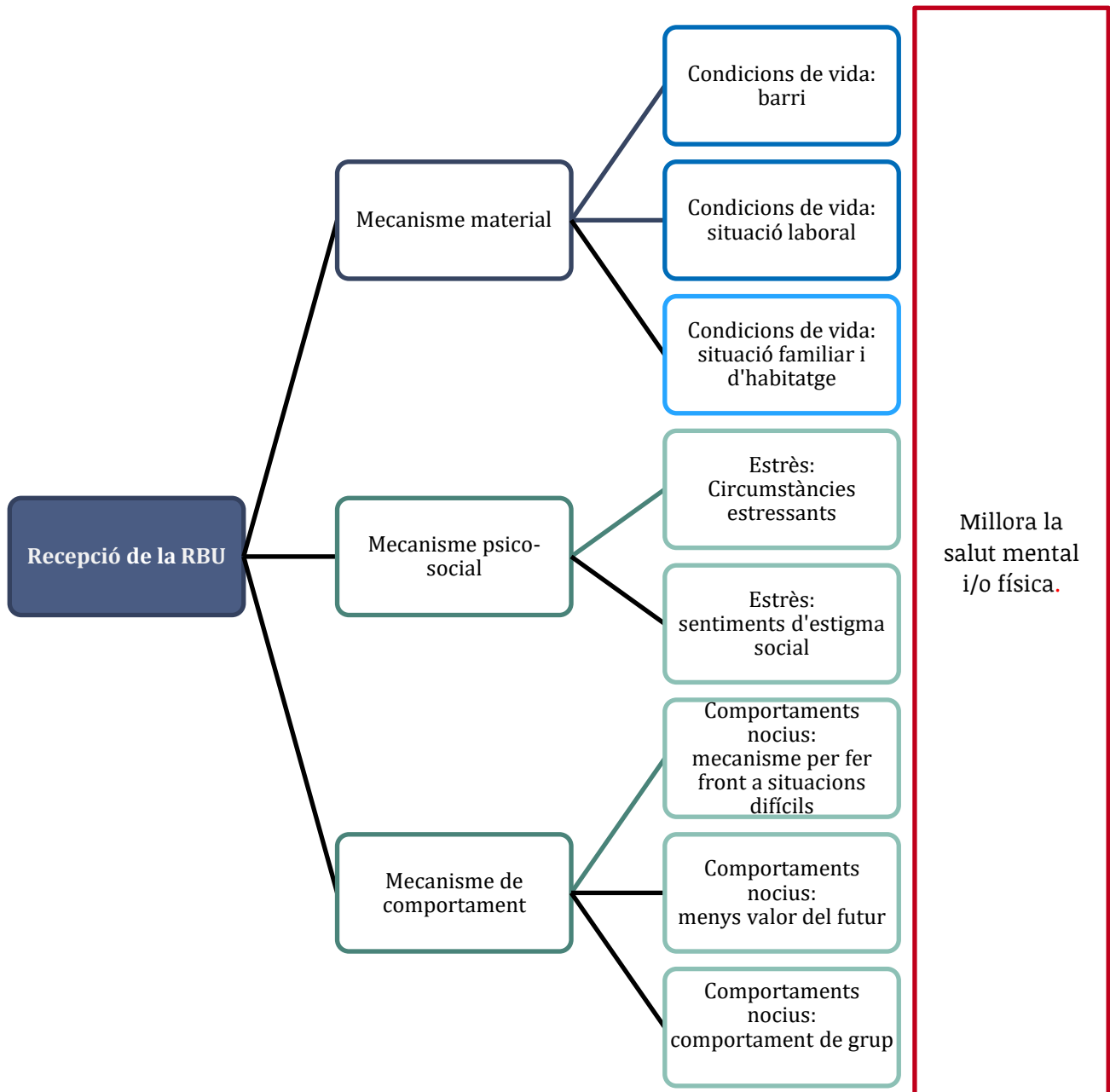
En general, la identificació teòrica de mecanismes és més difícil de traduir-la a la pràctica, ja que molts mecanismes s'entrellacen entre ells i es fa difícil la seva identificació. Per aquesta raó, l'anàlisi s'enfocarà més en els outcomes, si bé s'intentarà recollir que passa amb els mecanismes, tant de forma qualitativa com quantitativa.

Els outcomes d'interès son diversos i s'enfoquen tant en la salut mental com física. Hem agafat com a punt de partida la recerca feta per Cesarini i els seus coautors (2016), els quals s'enfoquen en les morts i hospitalitzacions així com en les causes les mateixes. Diferencien entre 'causes basades en hipòtesis', on inclouen quadres mèdics que poden provenir del mecanisme psico-social i de comportament – diabetis, malalties cardíques, hipertensió, malalties cerebrovasculars, consum d'alcohol, accidents i tabac – i causes 'comunes' tals com càncer, malalties respiratòries, malalties cardiovasculars, etc. Així mateix, també s'enfoquen en la prescripció de medicaments, tant de salut mental com per malalties que tenen les seves causes en els mecanismes anteriorment mencionats, i finalment elaboren també un índex de salut.

Pel pla pilot, s'analitzaran dades tant objectives com subjectives, cobrint així una mancança de la literatura, ja que molts estudis es basen només o majoritàriament en dades subjectives (Wilson and McDaid 2021). Les dades objectives s'agafaran de registre de morts, hospitalitzacions, diagnòstics fetes, diferenciant aquelles que estan relacionades amb determinants socials de salut i aquelles que no. Seguint la teoria del canvi, esperariem veure una reducció en les morts, hospitalitzacions i diagnòstics relacionades amb els determinants socials de salut. També s'analitzaran dades sobre medicaments prescrits, tant per la salut mental com física, dades sobre serveis utilitzats, tant públics com privats, necessitats no ateses i despesa privada en salut. S'esperaria que amb el pla pilot, baixés el nombre de medicaments prescrits i les necessitats no ateses. Així mateix, és plausible pensar que hi haurà un augment del consum de serveis privats, tot i que donada la universalitat de la sanitat pública, la magnitud pot no ser elevada. Finalment, s'avaluarà la salut subjectiva amb una escala estandarditzada sobre salut mental. Pels outcomes de salut infantil, les dades de registre seran les mateixes, i s'afegirà, si és possible, el pes de l'infant al néixer i si ha estat prematur.

També s'analitzaran dades de pobresa energètica i pobresa extrema (mecanisme material), dades de càrrega mental (mecanisme psico-social) i de consum de béns temptadors (mecanisme de comportament) per entendre una mica més el rol de cada mecanisme. La Figura 5 resumeix la teoria del canvi; els diferents colors indiquen diferents mecanismes de canvi, i l'*outcome* està marcat en vermell.

Figura 5. Teoria del canvi: RBU i salut

L'evidència empírica és sorprenentment mixta. Les intervencions en la comunitat cherokee, a Finlàndia i al Canadà (Mincome), tenen efectes positius en diverses dimensions de salut, tant mental com física: el nombre d'hospitalitzacions, desordres psiquiàtrics, de comportament i salut mental, estrès autopercebut, símptomes de

depressió i funcionament cognitiu, obesitat i ansietat (Akee et al., 2010; Akee et al., 2018; Wilson i McDaid, 2021; Wolfe et al., 2012; Marinescu, 2018; Merrill, Neves i Laín, 2022). Aquest és el cas també de les intervencions a Alaska i dels experiments dels anys seixanta dels Estats Units (Siddiqi, Rajaram i Miller, 2018) que miren l'impacte sobre el pes dels nadons en nàixer i el test APGAR. Un aspecte interessant de dos dels estudis relacionats amb la comunitat cherokee és que el factor mediador que porta a una millor salut mental no és la reducció de pobresa sinó un increment del temps que els pares i mares passen amb els fills i filles (Costello et al., 2003; Akee et al., 2018).

Per contra, l'estudi que analitza l'impacte en les persones guanyadores de loteria a Suècia, així com la intervenció del B-Mincome a Barcelona, no troba un impacte significatiu en la salut –tant física com mental (Cesarini et al., 2016; Todeschini i Sabés-Figuera, 2019). En el cas de Barcelona, concretament no es troba cap impacte significatiu en la salut autopercebuda, la probabilitat de tenir un problema de salut –mental o física– greu, i la probabilitat de tenir diagnosticat un problema d'ansietat o depressió. Per contra, sí que es troba un efecte significatiu positiu en la qualitat del son (Todeschini i Sabés-Figuera, 2019 p. 63-69). Quant als països en vies de desenvolupament, les intervencions a l'Índia sí que van tenir efectes positius en la salut, mentre que en la intervenció de Kenya no és va trobar cap efecte significatiu (MPUCT Report, Davala et al., 2017; Haushofer i Shapiro, 2016).

La revisió de la literatura ens suggereix que encara queden **força interrogants** en el camp de la salut. Wilson i McDaid (2021) en destaquen tres. En primer lloc, la major part d'experiments i intervencions fets i que miren els efectes en la salut tenen com a població diana individus de rendes baixes o a l'atur, i, per tant, **no sabem l'efecte que una RBU pot tenir en altres tipus d'individus** (rendes mitjanes, col·lectius de diferents edats, dones, etc.). En segon lloc, moltes intervencions utilitzen mesures subjectives de salut, però **es té poca informació sobre mesures objectives**. I en tercer lloc, els **efectes “spillover”** no han estat mesurats en països desenvolupats (en països en vies de desenvolupament s'ha trobat evidència d'una reducció d'estrès entre les persones no participants).

Per al cas particular del pla pilot de Catalunya, la rellevància dels mecanismes actius en països en vies de desenvolupament és limitada, ja que el cost de la sanitat pública en el moment d'ús ja és zero, i no estem davant d'una transferència condicionada. En el cas dels països desenvolupats, el cas de Barcelona i de Suècia són els que tenim més a prop, i les dues intervencions se centraven en rendes baixes i/o persones en situació d'atur, i

la participació era voluntària. **El fet que l'evidència sigui mixta, conjuntament amb el mateix disseny del pla pilot de Catalunya –amb un disseny de saturació i dirigit a rendes baixes i mitjanes–, suggereix que la de la salut és una dimensió de gran interès** per al Pla Pilot, tant a nivell teòric com empíric.

Mercat laboral

Participació en el mercat laboral

L'impacte teòric d'una transferència monetària en la participació laboral –tant extensiva com intensiva (hores)– **no és clara** (Banerjee et al., 2017). La teoria econòmica neoclàssica prediu que, sempre que considerem l'oci un bé desitjable (un bé *normal* en argot econòmic), un increment de la renda no salarial portarà a una reducció del treball per tal de poder gaudir de més oci –cosa que s'anomena *l'efecte renda* (Borjas, 2012).

Aquest efecte renda, però, ha estat qüestionat per altres branques de l'economia. L'economia del desenvolupament, en un estudi el 1986 per part de Dasgupta i Ray, argumentava teòricament que, en ambients paupèrrims i de desnutrició, un augment de la renda permetria als individus superar la malnutrició i esdevenir treballadors productius (Dasgupta i Ray, 1986). L'argument també s'ha utilitzat més enllà de contextos extrems de malnutrició i té a veure amb **contextos on l'oci és percebut com un bé inferior**. L'economia del comportament suggereix que una situació de pobresa genera una utilitat marginal del treball molt baixa i, per tant, l'efecte renda per a les rendes molt baixes és molt dèbil, zero, o fins i tot negatiu (Gamel et al., 2006; Bastagli et al., 2016; Calnitsky i Latner, 2017; Mullainathan i Shafir, 2013); és a dir, quan la renda de la persona en qüestió és mínima, un increment d'aquesta pot no ser suficient per tal que decideixi treballar menys (és a dir, la necessita tota per sobreviure, la del treball i la renda addicional), i, en alguns casos, aquesta renda pot incrementar la utilitat marginal del treball i augmentar la participació laboral. De manera similar, l'economia institucional suggereix que un augment de renda pot alleugerir problemes de deute i de liquiditat i, per tant, pot ajudar a començar un negoci o a centrar-se a buscar un treball més ben remunerat i productiu (Bastagli et al., 2016; Banerjee et al., 2017).

Altres autors i autores no qüestionen l'efecte renda, sinó un dels supòsits de la teoria neoclàssica: **el binarisme entre oci i treball** (Ferber i Nelson, 2009; Calnitsky i Latner, 2017). L'efecte renda pot efectivament ser intens i traduir-se en una sortida del mercat laboral formal, però això no implica necessàriament més oci. Per a la gent jove, la sortida del mercat laboral formal pot traduir-se en més formació, per a algunes dones

(sobretot) pot traduir-se en cures de menors i dependents. De manera relacionada, hi ha estudis que emfatitzen que la sortida del mercat laboral pot ser deguda a diferents causes; és a dir, si qui surt del mercat laboral formal són en general les persones d'edat avançada o amb mala salut, la interpretació sociològica de l'impacte d'increment de renda hauria de ser necessàriament diferent si la sortida del mercat laboral és produïda majoritàriament per persones en edat de màxim rendiment laboral.

Adicionalment, en un context on la transferència monetària no es dona només a individus amb rendes baixes, **l'heterogeneïtat esdevé un element interessant a analitzar**. Si bé la teoria neoclàssica argumenta de manera persuasiva que, per tenir un model estilitzat i generalitzable, l'heterogeneïtat de preferències s'ha de quedar a fora del model, també és cert el que suggereix Banerjee et al. (2019) que un dels aspectes interessants de la universalitat és entendre què passa amb els comportaments d'individus que no estan dins del grup de rendes baixes. **Un aspecte discutit àmpliament en la literatura econòmica feminista és el treball de cures**. Utilitzant els arguments de capital humà de Becker (Becker, 1985), així com la literatura feminista focalitzada en normes de gènere i la influència d'aquestes en les decisions de mercat laboral i treball de cures (vegeu per exemple Ferber i Nelson, 2009), suggerim que el treball de cures pot ser un bé "normal" per a les dones amb nivells educatius baixos, mentre que pot ser considerat un bé inferior per a les dones amb nivells educatius més alts (Folbre, 2001). Una transferència monetària, per tant, podria ser utilitzada per part de les dones amb nivells educatius més baixos per sortir del mercat laboral formal, mentre que les dones amb nivells educatius més elevats podrien utilitzar-la per externalitzar el treball de cures.

Finalment, **a nivell agregat, l'efecte en el mercat laboral és també incert**. Una sortida del mercat laboral formal pot tenir **efectes d'equilibri general** disminuint l'oferta, augmentant salaris i, per tant, augmentant la demanda de béns i serveis, i últimament la demanda de treball (Banerjee, 2017). Per altra banda, el fet que el model de la RBU no es pugui aplicar tal com està pensat –i, per tant, no es pugui modificar el sistema impositiu– fa impossible entendre què passaria a nivell agregat, ja que no podem calcular els efectes del canvi del sistema impositiu.

La Figura 6 resumeix els mecanismes de canvi per als efectes individuals, i la Figura 7 per als efectes agregats.

Figura 6. Teoria del canvi: RBU i mercat laboral - efectes individuals

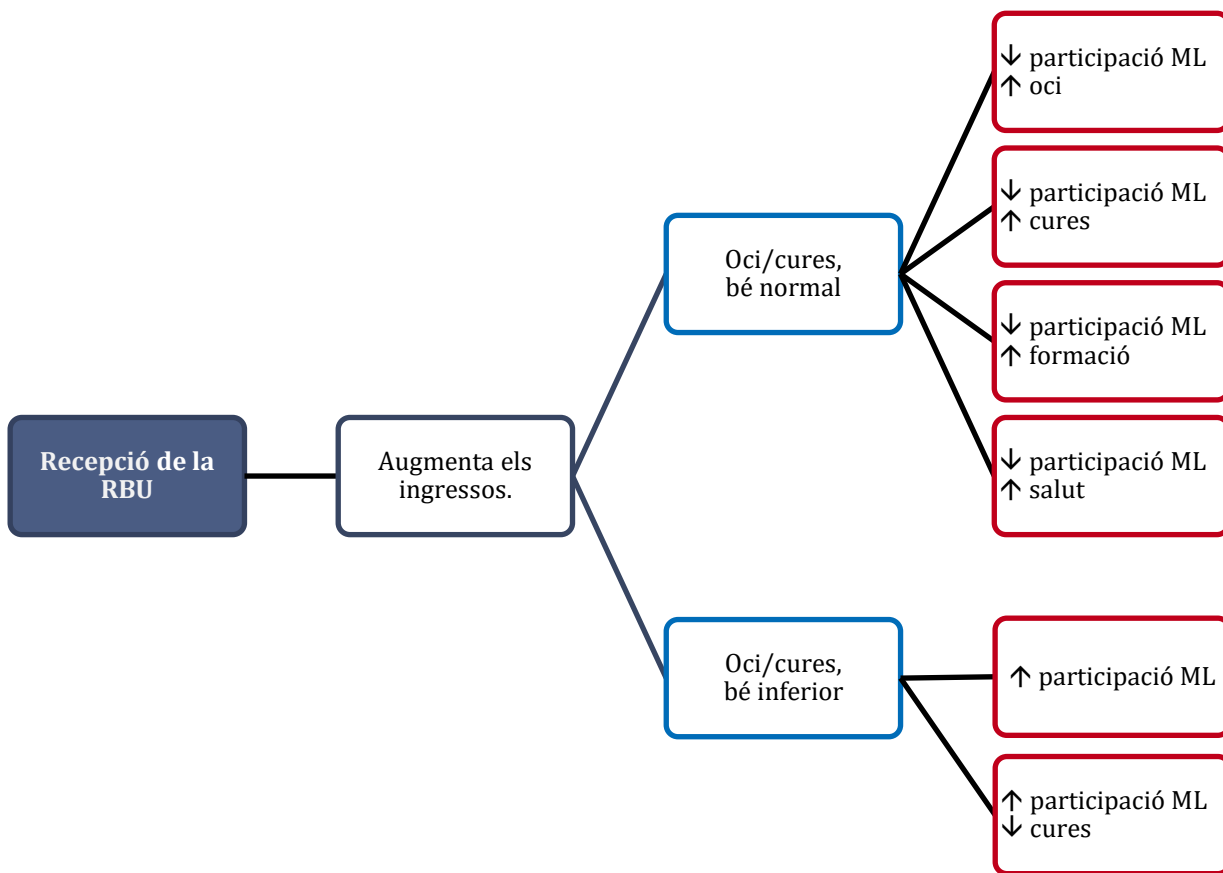
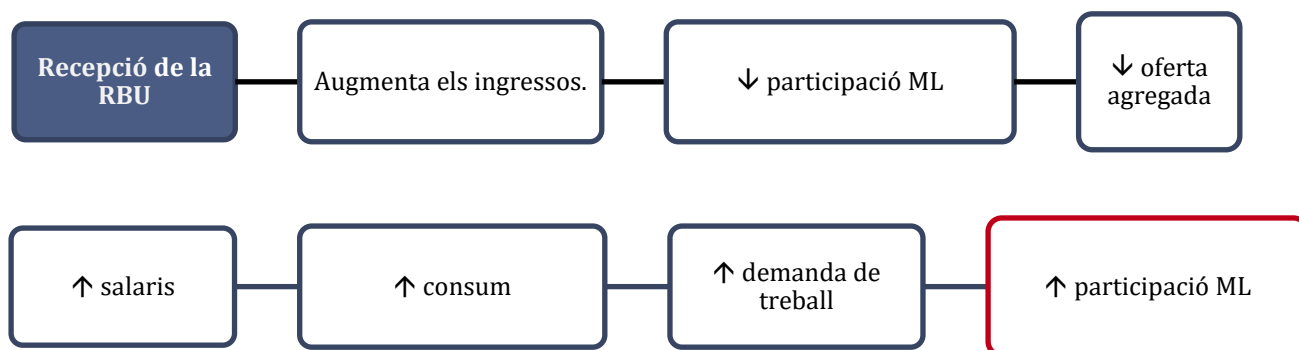

Figura 7. Teoria del canvi: RBU i mercat laboral - efectes agregats

L'evidència empírica fins al moment no és concloent, si bé es poden veure alguns patrons. En països desenvolupats, en els casos on la transferència monetària ha estat suficient per cobrir necessitats bàsiques, l'efecte d'aquesta sobre la participació en el mercat laboral ha estat **reduït però negatiu**. Aquest és el cas dels experiments de l'impost negatiu a la renda efectuat als Estats Units als anys seixanta, on es va trobar que un increment del 10% en la renda no salarial es traduïa en una reducció de les hores

treballades equivalents a 2-4 setmanes anuals (Marinescu, 2018, 2019). Aquests experiments, però, tenien problemes metodològics i de disseny i, per tant, s'ha d'anar en compte a l'hora d'interpretar els resultats (ibíd). Els resultats de l'experiment Mincome de Canadà a la localitat de Dauphin conclouen que la transferència monetària va generar una reducció de la participació laboral aproximadament d'11 punts percentuals. És important remarcar, però, que els individus, lluny d'abandonar el mercat de treball per dedicar-se a l'oci, es van dedicar al treball de cures, a formar-se, o tenien problemes de salut i de discapacitat (Calnitsky i Latner, 2017). Finalment, en un estudi de persones guanyadores de loteria a Suècia –on el premi es donava en mensualitats– es troba que guanyar 140.000 dòlars redueix la participació en el mercat laboral en 2 punts percentuals, tot i que l'efecte desapareix al cap de deu anys (Cesarini et al., 2017; Marinescu, 2018). L'únic estudi on es troba un impacte positiu és als Països Baixos, tot i que aquí el que s'examinava era l'efecte d'eliminar la condicionalitat (Verlaet et al., 2021).

Quant a les intervencions en països desenvolupats *on la transferència monetària no era suficient* per cobrir les necessitats bàsiques, **els resultats també són ambigus, si bé apunten a efectes nuls o reduïts**. En el cas de la intervenció en la comunitat cherokee (Akee et al., 2010; Wolfe et al., 2012), i la intervenció a Finlàndia (Merrill, Neves i Lain, 2022), els autors troben que la transferència no té cap efecte significatiu en la participació laboral. La intervenció a Alaska és analitzada per dos estudis amb conclusions diferents. Jones i Marinescu (2018) conclouen que no hi ha hagut cap efecte significatiu en la participació laboral, i creuen que aquest efecte nul pot ser degut a efectes d'equilibri general, pels quals la reducció de la participació laboral pot haver-se contrarestat amb un augment de la demanda de treball (Jones i Marinescu, 2018; Marinescu 2018). Per contra, Feinberg i Kuehn (2018) sí que troben un efecte en el nombre d'hores treballades (amb elasticitat per als homes d'entre -0,15 i -0,10), sobretot pel que fa a les dones casades, que és el grup que més redueix la seva participació laboral (elasticitat d'entre -0,18 i -0,11). Els autors conclouen que les reduccions són força modestes i que segurament no són prou elevades per contrarestar els guanys resultants del programa.⁷ En la intervenció a Barcelona, coneguda com a B-Mincome, es troba una reducció en la participació laboral de 9,5 punts percentuals (Verlaet, Todeschini i Ramos, 2022). Aquest efecte s'explica per la reducció de la participació laboral dels individus que

⁷ En la discussió dels seus resultats mencionen l'article de Jones i Marinescu (2018) i suggereixen que el mètode de control sintètic utilitzat no pot capturar bé els efectes de demanda específics d'Alaska, que van continuar sent elevats degut a l'activitat del petroli fins i tot quan la resta del país començava a patir una recessió.

conviuen amb menors, i suggereix una substitució del treball formal en el mercat per treball informal de cura de membres de la llar. Finalment, les revisions d'intervencions fetes en països en **vies de desenvolupament no troben cap efecte en la participació laboral** (Banerjee et al., 2017; Banerjee et al., 2019; Salehi-Isfahani i Mostafavi-Dehzoeei, 2018).

Per tant, el que ens diu l'evidència empírica fins al moment és que, **en els països desenvolupats, l'efecte renda sembla estar-hi present, però de manera reduïda**. A més a més, la **crítica al binarisme treball-oci sembla està fonamentada**, ja que les persones que redueixen la participació laboral no sembla que ho facin per dedicar-ho al lleure. **El treball de cures surt en diversos estudis com una alternativa al treball formal**, i, per tant, l'heterogeneïtat de l'impacte de la transferència monetària és quelcom interessant a examinar. Finalment, el fet que a Alaska s'intueixin **efectes d'equilibri general**, fa interessant examinar-los per entendre més el fenomen. Per altra banda, el resultat en els països en vies de desenvolupament d'un efecte nul suggereix que la consideració de l'oci com a bé inferior sembla adient en aquest context (i potser no tant en un context com el català).

Emprenedoria

La literatura sobre empenedoria emfatitza la **falta de liquiditat com un factor rellevant a l'hora d'emprendre**, i l'evidència empírica –basada en estudis d'herències, increments de valors de l'habitatge i nivells de riquesa acumulada– recolza majoritàriament la hipòtesi (Evans i Leighton, 1989; Evans i Jovanovic, 1989; Blanchflower i Oswald, 1991; Hotlz-Eakin et al., 1994; Johansson, 2000; Fairlie i Krashinsky, 2012; Schmalz et al., 2017).

D'acord amb aquesta literatura, Feinberg i Kuehn (2020) ha analitzat l'impacte del Fons Permanent d'Alaska, i troba que el Fons té un impacte positiu en l'empenedoria, però aquest es va dissipant amb el temps. També analitzen l'impacte per a homes i dones separatament, i troben que l'impacte és gairebé nul per a les dones. Conclouen que el Fons ha exacerbat les diferències en empenedoria entre homes i dones. Un altre article, que utilitza guanys de loteria a Suècia, també troba que la probabilitat d'emprendre incrementa entre les persones que han rebut la loteria (Lindh i Ohlsson, 1996).

Relacions de gènere i violència masclista en l'àmbit de la parella

La independència econòmica de les dones es considera eina essencial per lluitar contra la violència masclista. Tanmateix, l'evidència sobre els efectes que les prestacions

econòmiques poden tenir sobre aquest factor és **ambigua** i apunta en dues direccions. Per una banda, la literatura indica que les transferències d'ingressos (condicionals i no condicionals) poden augmentar els recursos de les dones, millorar el seu accés a formació i en general augmentar el seu poder de negociació i independència i, per tant, reduir la seva exposició a la violència masclista en l'àmbit de la parella. Per contra, altres estudis apunten que l'augment d'independència econòmica de les dones pot augmentar la violència perquè amenaça el paper de sostenidor principal dels homes i aquests emparen la violència com a mecanisme de control i predomini (Bastagli et al., 2016).

La majoria d'evidència sobre aquests fenòmens prové de països en desenvolupament. Per exemple, examinant els efectes del programa Oportunitades a Mèxic, Bobonis et al. (2013) troben que les dones beneficiàries tenen menys probabilitats de ser víctimes de violència física, però tenen més probabilitats de rebre amenaces de violència per part de la seva parella home. Aquests resultats apunten el fet que un augment dels ingressos de les dones podria provocar un augment de les amenaces de violència. Haushofer et al. (2019), en canvi, troben que a Kenya les transferències no-condicionades tant a homes com a dones redueixen la violència intrallar.

La literatura també apunta a l'existència d'efectes heterogenis: de nou, en una avaluació de l'efecte del programa Oportunitades a Mèxic, Angelucci (2008) reporta que els efectes del programa sobre la violència masclista en l'àmbit de la parella varien en funció de la quantitat i de les creences culturals dels homes: a les llars on les dones rebien transferències de menor quantia, la violència es va reduir en un 37%, per contra, a les llars on les dones rebien transferències de major quantia, va augmentar el comportament agressiu d'homes que tenien visions tradicionals dels rols de gènere.

En països desenvolupats l'evidència tampoc és molt conclusiva. En general, s'ha constatat una certa relació entre la vulnerabilitat econòmica i la violència en l'àmbit de la parella (Golden et al., 2013). Així mateix, l'evidència apunta que la manca d'independència econòmica de les dones és un dels factors pels quals aquestes suporten relacions violentes (Cancian i Meyer, 2014). Tanmateix, l'evidència sobre l'efecte de la renda bàsica o de prestacions econòmiques anàlogues és poc conclusiva. Per exemple, al Canadà, Calnitsky i Gonalons-Pons (2021) no troben efectes en el cas de l'experiment Mincome.

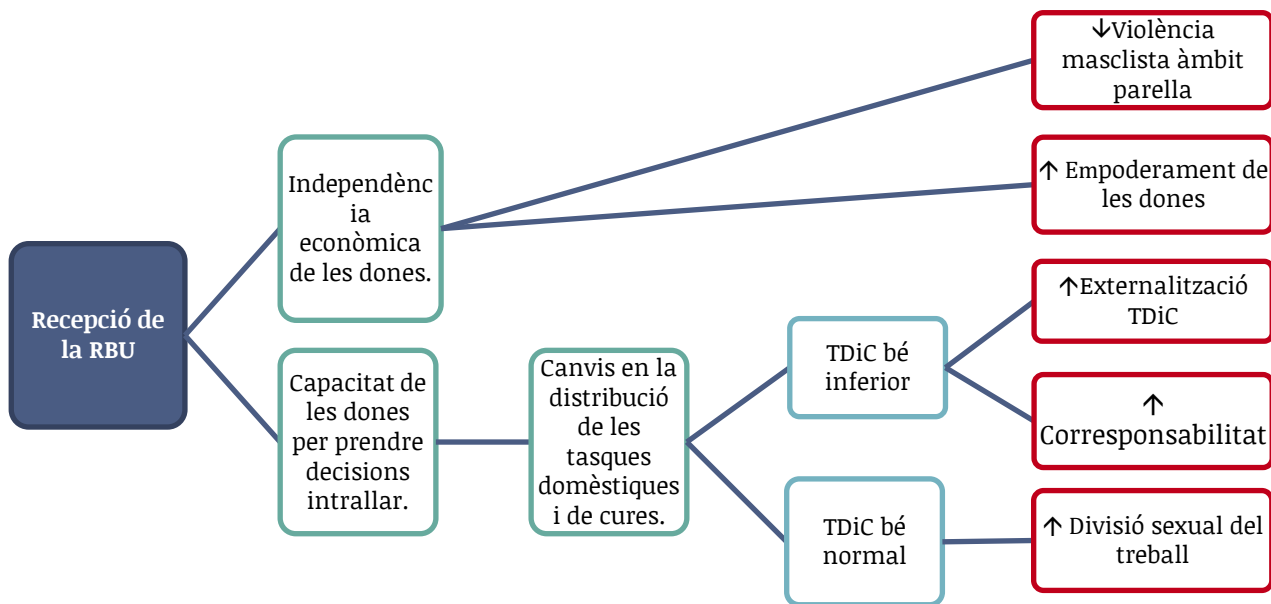
En clau d'empoderament els resultats són també inconclusius. A més, la major part dels estudis són en països en vies de desenvolupament i estudien indicadors menys rellevants per al context català (matrimonis, embaràs, ús de mètodes anticonceptius,

etc.). Bastagli et al. (2016) indiquen que diversos estudis han testat l'efecte de transferències de renda en el poder de decisió de les dones, especialment pel que fa a la seva capacitat de prendre decisions econòmiques. Els resultats varien de manera destacada, alguns estudis reporten un efecte positiu de la transferència en la capacitat de les dones per prendre decisions a la llar. Tanmateix, altres estudis no detecten cap efecte.

Finalment, hi ha **molt poca evidència dels efectes que una RBU pot tenir en la distribució de les tasques domèstiques i de cures dins de les llars**. De nou, les hipòtesis sobre el seu efecte són **ambivalents**. Per una banda, es considera que augmentar la independència econòmica de les dones pot augmentar el seu poder de negociació intralliar i millorar la distribució de tasques. Per l'altra, la literatura feminista apunta el fet que podria reforçar la divisió sexual del treball perquè proporciona un incentiu econòmic a les dones per realitzar tasques domèstiques no remunerades i no participar en el mercat laboral (Berbel, 2017; Gheaus, 2008), alhora que no genera cap incentiu perquè els homes augmentin la seva dedicació a aquestes tasques domèstiques. Atès que les dones es troben en una pitjor posició estructural en el mercat laboral, la RBU podria afavorir una menor participació en l'ocupació d'aquestes i, per tant, reforçar la divisió sexual del treball.

En definitiva, en el cas del pla pilot a Catalunya, analitzar l'efecte de la RBU sobre la violència masclista en l'àmbit de la parella, l'empoderament i la divisió de les tasques domèstiques i de cures **resulta molt rellevant donada la manca d'estudis en països desenvolupats i l'ambigüitat de l'evidència existent** sobre aquests fenòmens.

Figura 8. Teoria del canvi: RBU i gènere

Benestar subjectiu i autonomia

L'evidència disponible apunta una **relació positiva entre renda i benestar subjectiu**. Kahneman i Deaton (2010) exploren la relació entre renda i benestar subjectiu considerant benestar emocional i satisfacció amb la vida. El benestar emocional fa referència a la qualitat emocional de la vida quotidiana, és a dir, la freqüència i intensitat amb què vivim emocions positives i negatives, i com fan la vida agradable o desagradable. La satisfacció amb la vida, en canvi, fa referència, a l'avaluació que la gent fa de la seva vida quan reflexiona sobre aquesta. Els autors troben una relació positiva robusta entre ingressos i ambdós factors per a les persones amb ingressos inferiors a 75.000 dòlars. De la mateixa manera, diversa evidència identifica una relació robusta entre la pobresa i el malestar emocional i la insatisfacció amb la vida, i suggereix que l'efecte dels ingressos sobre el benestar subjectiu canvia segons la desigualtat relativa: com més desigualtat més insatisfacció (Griffin et al., 2017). Aquests resultats apunten que les millores en clau de benestar subjectiu podrien ser més significatives si la RBU la rep una comunitat concreta.

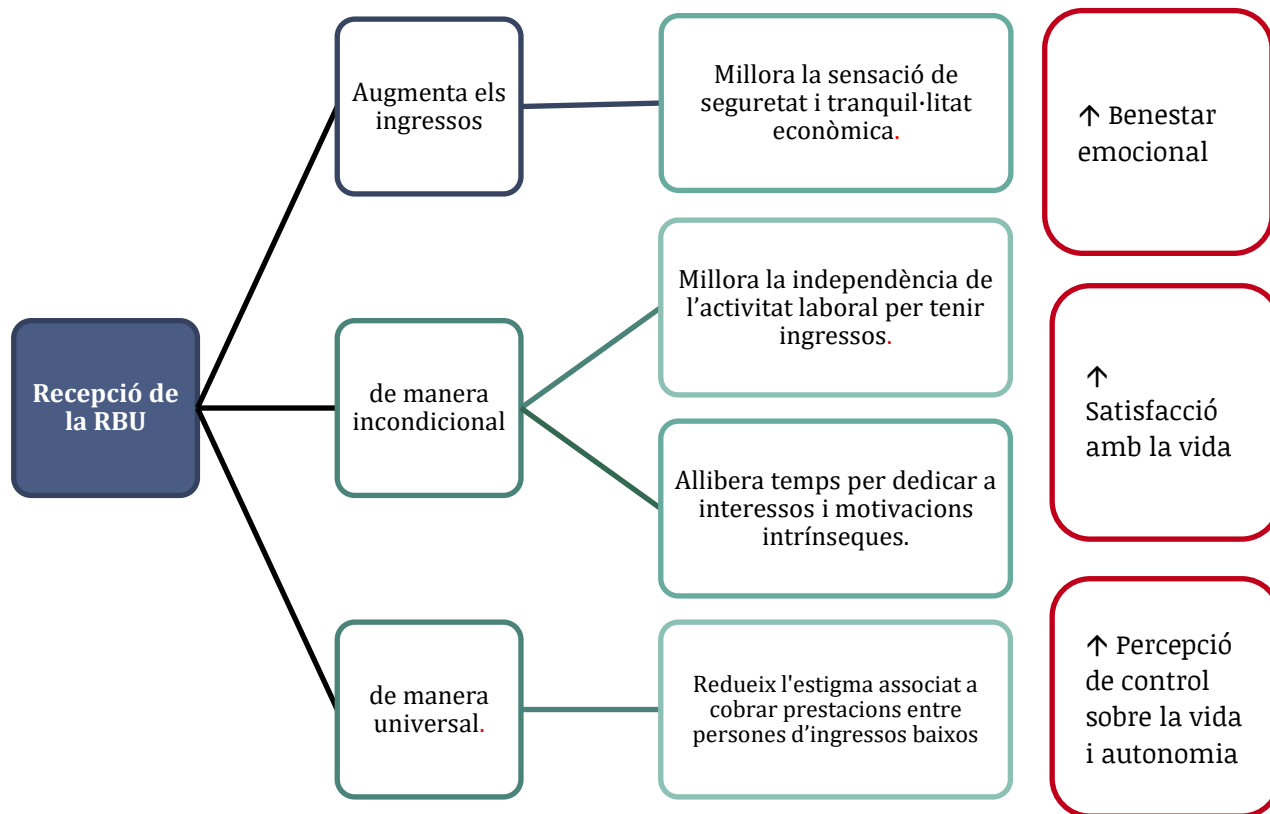
En línia amb aquests estudis, l'evidència sobre els efectes de la RBU en el benestar subjectiu i la **satisfacció amb la vida** de les persones perceptores és consistent. Els resultats de diversos experiments en països desenvolupats apunten el fet que la RBU té un **efecte molt positiu** en aquests factors. Per exemple, l'avaluació del pla pilot de la RBU implementat a Finlàndia indica que les persones perceptores de la RBU estaven més

satisfetes amb les seves vides i experimentaven menys tensió mental, depressió, tristesa i solitud (Kangas et al., 2019). En la mateixa línia, l'avaluació del programa B-Mincome va detectar un increment de la satisfacció amb vida de més de catorze punts percentuals (Todeschini i Sabes-Figuera, 2019), i Davala et al. (2017) també reporten un efecte positiu de la RBU en la satisfacció amb la vida i les relacions socials al municipi on tota la comunitat rep la RBU. En el cas del pla pilot a Catalunya també hi ha interès per explorar aquests factors.

En línia amb aquestes consideracions i els resultats exposats, es preveu observar un impacte positiu de la prestació en la satisfacció de vida que hauria de ser encara més significatiu donada la quantia de la prestació que s'atorgarà.

A banda dels efectes de la RBU sobre la satisfacció amb la vida, també es vol analitzar **si millora l'autonomia i la llibertat real de les persones perceptores**. En línia amb els arguments normatius en defensa de la RBU, s'espera que la RBU millori la percepció d'autonomia, lliure elecció i control sobre la vida de les persones perceptores. Sobre aquestes qüestions, **no hi ha molta evidència empírica** perquè no han estat *outcomes* d'interès en gaires experiments. Tanmateix, comença a ser un tema central en la discussió sobre transferències. Banerjee i Duflo (2019), per exemple, argumenten en contra les transferències de renda condicionades i a favor de les incondicionals perquè aquestes promouen la dignitat i l'autonomia de les persones perceptores. Així mateix, per a les persones amb baixos ingressos s'apunta el fet que la RBU reduiria l'estigma associat a cobrar algunes prestacions, cosa que contribuiria també al benestar emocional. El pla pilot valorarà els efectes de la RBU en aquest sentit. La teoria del canvi es troba resumida en la Figura 9.

Figura 9. Teoria del canvi: RBU i benestar subjectiu i autonomia

Valors i actituds

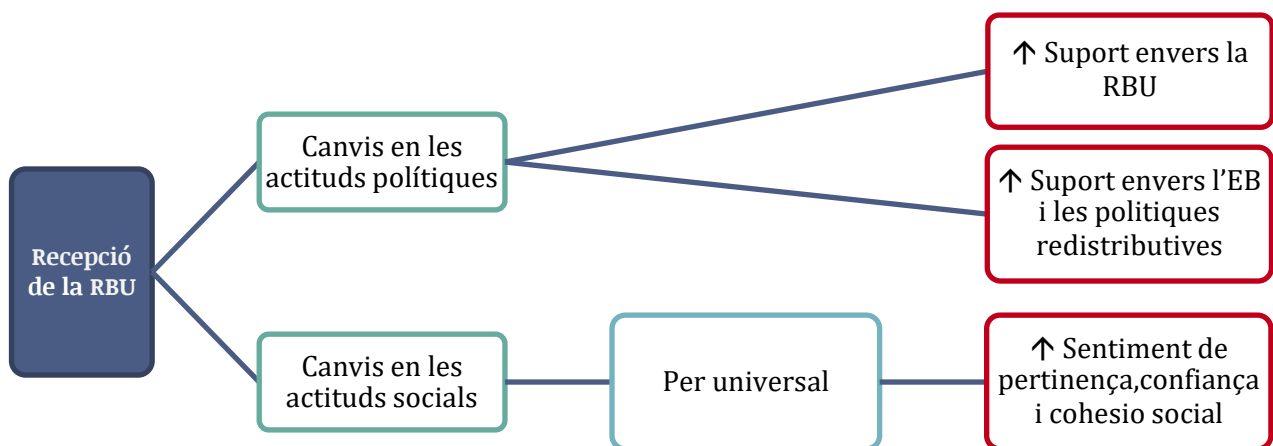
El pla pilot planteja estudiar els efectes de la RBU sobre les actituds i els valors de les persones perceptores en diversos sentits. En concret, es vol analitzar si la RBU modifica les actituds polítiques i socials, les actituds cap a l'estat del benestar (EB) i les actituds cap a la RBU i els seus components.

Pel que fa a actituds respecte a la RBU, en els últims anys han proliferat estudis sobre aquesta qüestió. L'evidència és diversa segons el context i factors individuals com, per exemple, la ideologia (Schwander i Vlandas, 2020) i també varia destacadament segons el component o característica de la RBU, amb més suport per a la condició de bàsica i incondicional i menys per a la lògica de la universalitat (Rincón et al., 2022; Vlandas, 2021). Així mateix, hi ha estudis que apunten el fet que, tot i que les actituds cap a la RBU són positives, en explicar les implicacions de la política en clau de finançament, el

suport envers la RBU es redueix (Green et al., 2021). El que **no s'ha examinat, però, és precisament l'efecte de ser perceptor o perceptora d'una RBU en les actituds cap a la intervenció**. El pla pilot proveeix, per tant, una oportunitat única per analitzar aquest factor. Nettle et al. (2021) mostren que la pandèmia ha modificat les actituds respecte a la RBU i ha fet que es percebi com una política més eficient i simple, amb la qual cosa s'ha reduït la percepció que beneficia persones que no s'ho mereixen i que redueix l'activitat laboral. Aquests resultats apunten que és probable que les actituds respecte a la RBU es vegin modificades com a resultat de percebre la prestació.

Pel que fa a l'efecte de la RBU sobre **les actituds polítiques i socials i cap a l'estat del benestar, no hi ha evidència explícita** perquè tampoc ha estat objecte d'anàlisi en els pilots considerats. Tanmateix, la literatura sobre els efectes de les polítiques en les actituds de la ciutadania té una llarga tradició i apunta que les polítiques tenen un paper molt rellevant a modificar actituds socials i suport cap a polítiques específiques (Pierson, 1994). De nou, el pla pilot resulta un escenari ideal per explorar si la percepció de la RBU modifica les actituds socials i polítiques de les persones perceptores. La Figura 10 resumeix la teoria del canvi.

Figura 10. Teoria del canvi: RBU i valors i actituds

1.2. Canvis a nivell meso i macro

Un dels valors afegits del pla pilot de Catalunya és, com s'assenyala a l'apartat 2.2, l'exploració dels efectes de la universalitat, en el sentit que un dels experiments duts a terme és un experiment saturat a nivell de municipi. Aquest disseny permet avaluar els canvis a nivell meso i macro, tals com l'ús de serveis socials, de salut i educatius, canvis en el nivell agregat de desigualtat i pobresa, efectes *spillover* en aspectes relacionals, tals com el teixit associatiu i cooperatiu, participació política i conflictivitat social, i efectes d'equilibri general en el mercat laboral (atur i salaris) i el mercat de béns i serveis.

Efectes *spillover* i d'equilibri general

Existeix en l'actualitat **poca evidència empírica** sobre l'impacte d'una transferència monetària en aquest tipus de canvis a nivell meso, en especial els efectes *spillover* i els d'equilibri general. En els països desenvolupats, la intervenció a Alaska n'és l'únic exemple i, de fet, l'estudi no analitza directament els efectes d'equilibri general sinó que aventura que aquests poden estar al darrere de l'impacte nul del dividend social en la participació laboral.

En el context de països en vies de desenvolupament, hi ha cinc experiments –dos a Kenya, dos a Mèxic i un a Filipines– que han estat examinats de manera robusta incloent-hi una anàlisi d'efectes *spillover* i/o d'equilibri general. Un dels experiments a Kenya (Haushofer i Shapiro, 2018) se centra en efectes *spillover* a les llars no tractades, i troba que aquestes disminueixen el seu nivell de consum, segurament perquè venen alguns dels seus actius a les llars que tenen més diners per comprar-los. Per contra, un dels experiments de Mèxic (Progresia) troba que una transferència monetària focalitzada augmenta el consum de les llars que es troben en el mateix poble. El mecanisme causal és un augment de l'accés al mercat del crèdit i un augment de “regals” de diners. Els altres tres experiments s'enfoquen molt en l'impacte en els **preus**, i els **resultats són diferents**. En la intervenció de Mèxic (lligada al Programa de Apoyo Alimentario, PAL), l'efecte en els preus és positiu però petit; no obstant això, l'efecte que té en els poblats menys desenvolupats és força gran, degut al seu aïllament del mercat nacional (Cunha, Giorgi i Jaychandran, 2018). De manera similar, en la intervenció de Kenya, on la renda atorgada és una quantitat fixa distribuïda en un sol cop, es troba un xoc fiscal d'aproximadament un 15% del PIB, un augment de preus molt reduït i un multiplicador fiscal de 2,7 (Egger, Haushofer, Miguel, Niehaus i Walker, 2019). Finalment, en una intervenció a Filipines, el programa va incrementar de manera significativa els preus

locals, amb un impacte negatiu en el desenvolupament físic dels infants (Filmer, Friedman, Kandpal i Onishi, 2018).

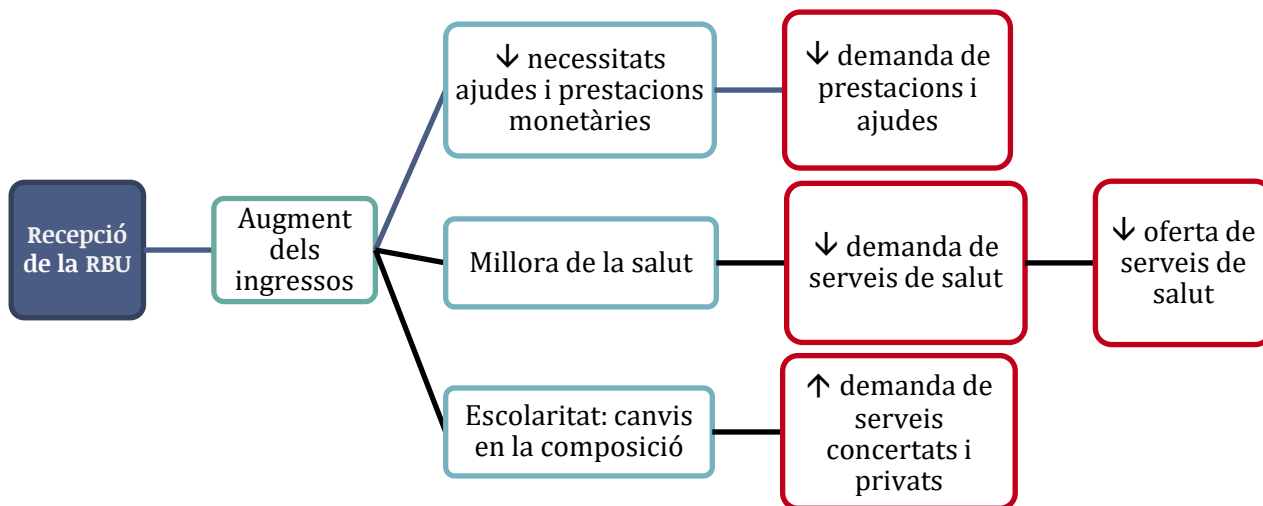
Per tant, la falta d'evidència en països desenvolupats, així com l'evidència amb resultats mixtos en països en vies de desenvolupament, suggereix que els efectes *spillover* i d'equilibri general són rellevants d'analitzar.

Canvis en l'ús dels serveis socials, salut i educació

Els efectes d'una transferència monetària en l'ús dels serveis socials es poden donar a partir de canvis de comportament degut al fet que **algunes necessitats ja poden estar cobertes amb una transferència** –necessitats tals com ajudes alimentàries, ajudes d'emergència per habitatge, etc. Addicionalment, s'espera que un augment significatiu de la renda no salarial comporti millores en salut i, per tant, **redueixi l'ús de serveis de salut**. Al seu torn, un canvi en la demanda podria comportar un canvi de l'oferta dels serveis, tot i que la duració del pla pilot pot no ser suficient per apreciar-ne un canvi estadísticament significatiu. Quant a l'ús dels serveis educatius, no s'esperaria tant un canvi en la demanda, donada la seva gratuïtat al moment d'ús, si bé sí que podria haver-hi un canvi en la composició de la demanda entre diferents tipus d'educació –pública i concertada. A més a més, esperaríem també un canvi cognitiu a nivell agregat que vindria per part dels infants i menors les famílies dels quals ja no estan en situació de pobresa.

Des del nostre coneixement, no existeix cap pilot ni intervenció que s'hagi centrat en l'ús d'aquests serveis, i, per tant, el pla pilot pot fer una aportació rellevant i singular en aquest aspecte.

Figura 11. Teoria del canvi: RBU i ús dels serveis socials, escolars i de salut

Canvis en el teixit associatiu i cooperatiu, participació política i conflictivitat social

El mecanisme pel qual s’espera que una transferència monetària tingui efectes en el teixit associatiu és, per una banda, un **canvi en l’ús del temps**, degut al fet que la transferència permet reduir les hores de treball i dedicar-les a oci “social” o individual i, per l’altra, els **efectes spillover** – si més persones participen en el teixit associatiu, això pot crear un efecte imitació.

Existeix **poca evidència sobre aquests aspectes**. El programa B-Mincome a Barcelona mostra que la transferència, quan està condicionada amb polítiques d’activació laboral, té un impacte positiu en l’oci “social” (Todeschini i Sabés-Figuera, 2019). Per contra, els experiments als Països Baixos no troben cap efecte en la participació social (Verlaet et al., 2021).

En aquest context d’evidència limitada, l’enfocament del pla pilot en aquests aspectes pot aportar molt valor afegit.

Figura 12. Teoria del canvi: RBU i teixit associatiu

Canvis en el nivell de desigualtat i pobresa

Tal com hem mencionat, el pla pilot no està saturat a nivell de Catalunya, i, per tant, no esperem grans canvis en aquest nivell. Malgrat això, creiem que *outcomes* tals com la desigualtat i la pobresa són *outcomes* que sí que podem analitzar a nivell de municipi – que és el nostre nivell de saturació– i que en poden sortir resultats interessants.

Seguint l'argument de la pobresa relativa, la desigualtat relativa, que és la que acostumem a mesurar, també experimentarà mecànicament una reducció. Pel que fa a la desigualtat absoluta, en canvi, no s'espera cap efecte directe. Més enllà d'aquests canvis mecànics, la RBU pot provocar canvis en el comportament que poden fer variar la desigualtat en qualsevol direcció.

A continuació exposem, a la Taula 2, un resum dels buits en la literatura que poden ajudar a focalitzar el pla pilot.

Taula 2. Resum dels buits en la literatura

Outcome	Buits en la literatura
Pobresa	<ul style="list-style-type: none"> • Impacte de la càrrega cognitiva en la pobresa • Poca evidència per als països desenvolupats
Consum	<ul style="list-style-type: none"> • Impacte en els béns temptadors • Impacte relatiu en béns durables i no durables
Inversió, estalvi, deute	<ul style="list-style-type: none"> • Poca evidència per als països desenvolupats
Educació	<ul style="list-style-type: none"> • Evidència mixta d'un impacte cognitiu en països desenvolupats • Poca evidència per a la formació no reglada

<i>Outcome</i>	Buits en la literatura
Salut	<ul style="list-style-type: none"> • Relativament poca evidència empírica per als països desenvolupats • Poca evidència empírica dels mecanismes • Poca evidència empírica de l'efecte en individus diferents de rendes baixes • Poca evidència utilitzant mesures objectives
Mercat laboral	<ul style="list-style-type: none"> • Qüestionament del binarisme treball-oci • Poca evidència de l'impacte sobre el treball de cures • Poca evidència sobre la potencial heterogeneïtat entre individus de diferents rendes • Poca evidència en emprenedoria i cerca de feina
Relacions gènere i intrallar	<ul style="list-style-type: none"> • Relativament poca evidència empírica per als països desenvolupats • Marc teòric ambivalent
Benestar i autonomia	<ul style="list-style-type: none"> • Poca evidència empírica sobre l'autonomia (molta evidència sobre satisfacció amb la vida)
Valors i actituds	<ul style="list-style-type: none"> • Poca evidència sobre l'impacte del pla pilot en actituds cap a la RBU • Poca evidència sobre l'impacte en actituds cap a l'estat del benestar.
Efectes <i>spillover</i> i d'equilibri general	<ul style="list-style-type: none"> • Poca evidència i ambigua relativa a la participació en el mercat laboral, la salut i el consum
Canvis en l'ús dels serveis socials, salut i educació	<ul style="list-style-type: none"> • Poca evidència empírica
Canvis en el teixit associatiu i cooperatiu, participació política i conflictivitat social	<ul style="list-style-type: none"> • Poca evidència empírica
Canvis en el nivell de desigualtat i pobresa	<ul style="list-style-type: none"> • Poca evidència per als països desenvolupats

4. Conclusions

Aquest informe ha elaborat una revisió exhaustiva de la literatura i les teories de canvi per cada àmbit, detallant el què esperem que passi segons la teoria del canvi, el que sabem en base a intervencions passades, i els buits encara existents en la literatura. Aquest exercici és útil per diverses raons. En primer lloc, **confirma que el pla pilot té potencial per aportar informació** sobre diversos àmbits socio-econòmics que son objectiu d'anàlisis del pilot, ja que l'evidència encara és escassa per alguns àmbits, poc concloent en altres o existeixen efectes heterogenis que val la pena d'analitzar. En segon lloc, **permetrà, tal i com s'ha exposat a la introducció, dur a terme una avaluació rigorosa del pla pilot**, ja que posa per escrit i de manifest el què s'espera trobar, minimitzant el risc de mala interpretació dels resultats. I en tercer lloc, és la **base per elaborar l'enquesta** que es passarà als participants del pilot, ja que permet entendre on s'ha de posar el focus i quins àmbits i preguntes son essencials i importants.

5. Referències

Akee, R. K., Copeland, W. E., Keeler, G., Angold, A., i Costello, E. J. (2010). *Parents' incomes and children's outcomes: A quasi-experiment using transfer payments from casino profits*. *American Economic Journal: Applied Economics*, 2(1), 86-115.

Akee, R., Copeland, W., Costello, E. J., i Simeonova, E. (2018). *How does household income affect child personality traits and behaviors?* *American Economic Review*, 108(3), 775-827.

Angelucci, M. (2008). *Love on the rocks: Domestic violence and alcohol abuse in rural Mexico*. *The BE Journal of Economic Analysis & Policy*, 8(1).

Baird, S., Bohren, J. A., McIntosh, C., i Özler, B. (2018). *Optimal design of experiments in the presence of interference*. *Review of Economics and Statistics*, 100(5), 844-860.

Banerjee, A. V., i Duflo, E. (2019). *Good economics for hard times*. PublicAffair, USA.

Banerjee, A., Hanna, R., Kreindler, G. E., i Olken, B. A. (2017). *Debunking the stereotype of the Lazy Welfare Recipient: Evidence from Cash Transfer Programs*. World Bank Researcher Observer.

Banerjee, A., Niehaus, P., i Suri, T. (2019). *Universal basic income in the developing world*. National Bureau of Economic Research.

Bastagli, F., Hagen-Zanker, J., Harman, L., Barca, V., Sturge, G., Schmidt, T., i Pellerano, L. (2016). *Cash transfers: What does the evidence say. A rigorous review of programme impact and the role of design and implementation features*. London: ODI, 1(7).

Becker, G. S. (1985). *Human capital, effort, and the sexual division of labor*. *Journal of labor economics*, 3(1, part 2), S33-S58.

Benzeval, M., Bond, L., Campbell, M., Egan, M., Lorenc, T., Petticrew, M., Popham, F. (2014). *How does Money influence Health?* Report Joseph Rowntree Foundation, available at <https://www.jrf.org.uk/report/how-does-money-influence-health> , últim accés: 01/10/22.

Berbel, S. (2017). *La renta que divide al feminismo*. Publicat a <https://www.sinpermiso.info/textos/la-renta-que-divide-al-feminismo>, el 21/01/2017; últim accés: 2 setembre 2022.

Blanchflower, D. G., i Oswald, A. J. 1991). *Does access to capital help make an entrepreneur?* NBER Working Paper, 3252 [versió revisada al desembre].

- Bobonis, G. J., González-Brenes, M., i Castro, R. (2013). *Public transfers and domestic violence: The roles of private information and spousal control*. *American Economic Journal: Economic Policy*, 5(1), 179-205.
- Borjas, G. J. (2012). *Labor economics* (6a ed.). Maidenhead: McGraw - Hill Professional.
- Borrell-Porta, M., de Quintana, J., Segura, A., León, G., Ramos, X., Vives-i-Bastida, J. (2023). *Assessorament. Pla Pilot de la Renda Bàsica Universal. Recomanacions per un disseny avaluable*. Barcelona: Ivàlua.
- Calnitsky, D., i Gonalons-Pons, P. (2021). *The impact of an experimental guaranteed income on crime and violence*. *Social problems*, 68(3), 778-798.
- Calnitsky, D., i Latner, J. P. (2017). *Basic income in a small town: Understanding the elusive effects on work*. *Social Problems*, 64(3), 373-397.
- Cancian, M., i Meyer, D. R. (2014). *Testing the economic independence hypothesis: The effect of an exogenous increase in child support on subsequent marriage and cohabitation*. *Demography*, 51(3), 857-880.
- Cesarini, D., Lindqvist, E., Notowidigdo, M. J., i Östling, R. (2017). *The effect of wealth on individual and household labor supply: Evidence from Swedish lotteries*. *American Economic Review*, 107(12), 3917-3946.
- Cesarini, D., Lindqvist, E., Östling, R., i Wallace, B. (2016). *Wealth, health, and child development: Evidence from administrative data on Swedish lottery players*. *The Quarterly Journal of Economics*, 131(2), 687-738.
- Costello, E. J., Compton, S. N., Keeler, G., i Angold, A. (2003). *Relationships between poverty and psychopathology: A natural experiment*. *Jama*, 290(15), 2023-2029.
- Cunha, J. M., De Giorgi, G., i Jayachandran, S. (2019). *The price effects of cash versus in-kind transfers*. *The Review of Economic Studies*, 86(1), 240-281.
- Dasgupta, P., i Ray, D. (1986). *Inequality as a determinant of malnutrition and unemployment: Theory*. *The Economic Journal*, 96(384), 1011-1034.
- Davala, S., Jhabvala, R., Standing, G., i Badgaiyan, N. (2017). *Piloting Basic Income: A Legacy Study Final Report*. SEWA Bharat and INBI, 26. Recuperat de <http://sewabharat.org/wp-content/uploads/2019/02/Legacy-Study-Final-Report-a.pdf> Erişim Tarihi.
- Egger, D., Haushofer, J., Miguel, E., Niehaus, P., i Walker, M. W. (2019). *General equilibrium effects of cash transfers: Experimental evidence from Kenya*. National Bureau of Economic Research.

- Evans, D., i Jovanovic, B. (1989). *An estimated model of entrepreneurial choice under liquidity constraints*. *Journal of Political Economy*, 97 [agost], 808-27.
- Evans, D., i Leighton, L. (1989). *Some empirical aspects of entrepreneurship*. *American Economic Review*, 79 [juny], 519-35.
- Evans, D., i Popova, A. (2014). *Cash transfers and temptation goods: A review of global evidence*. World Bank Policy Research Working Paper, 6886.
- Fairlie, R. W., i Krashinsky, H. A. (2012). *Liquidity constraints, household wealth, and entrepreneurship revisited*. *Review of Income and Wealth*, 58(2), 279-306.
- Farré, M., Martí, N., Miras, J., Sanz, J. (2020). *Eina pràctica 1.1. Com puc elaborar una Teoria del Canvi? Toolkit, Ivàlua*. Accessible a <https://ivalua.cat/ca/node/5578>. Últim accés el 9 de novembre del 2022.
- Feinberg R. M., i Kuehn D. (2018). *Guaranteed Nonlabor Income and Labor Supply: The Effect of the Alaska Permanent Fund Dividend*. *The B.E. Journal of Economic Analysis & Policy*, De Gruyter, 18(3) [juliol], 1-13.
- Feinberg, R., i Kuehn, D. (2020). *Does a Guaranteed Basic Income Encourage Entrepreneurship? Evidence from Alaska*. *Review of Industrial Organization*, 57(3), 607-626.
- Ferber, M. A., i Nelson, J. A. (2009). *Beyond economic man: Feminist theory and economics*. University of Chicago Press, USA.
- Filmer, D., Friedman, J., Kandpal, E., i Onishi, J. (2018). *Cash transfers, food prices, and nutrition impacts on nonbeneficiary children*. World Bank Policy Research Working Paper, 8377.
- Folbre, N. (2001). *2001: The invisible heart: Economics and family values*. Nova York: The New Press.
- Gamel, C., Balsan, D., i Vero, J. (2006). *The impact of basic income on the propensity to work: Theoretical issues and micro-econometric results*. *The Journal of Socio-Economics*, 35(3), 476-497.
- Gentilini, U., Grosh, M., Rigolini, J., i Yemtsov, R. (2019). *Exploring universal basic income: A guide to navigating concepts, evidence, and practices*. World Bank Publications.
- Ghatak, M., i Maniquet, F. (2019). *Universal basic income: Some theoretical aspects*. *Annual Review of Economics*, 2019. 11:895-928.

- Gheaus, A. (2008). *Basic income, gender justice and the costs of gender-symmetrical lifestyles*. *Basic Income Studies*, 3(3).
- Golden, S. D., Perreira, K. M., i Durrance, C. P. (2013). *Troubled times, troubled relationships: How economic resources, gender beliefs, and neighborhood disadvantage influence intimate partner violence*. *Journal of Interpersonal Violence*, 28(10), 2134-2155.
- Green, D. A., Kesselman, J. R., i Tedds, L. M. (2021). *Covering all the basics: Reforms for a more just society*. Disponible a SSRN 3781825.
- Griffin, V., Zlotowitz, S., McLoughlin, E., i Kagan, C. (2017). *UBI: A Psychological Impact Assessment*. *Psychologists for Social Change*. Recuperat de <https://citizen-network.org/library/ubi-a-psychological-impact-assessment.html>
- Hasdell, R. (2020). *What we know about Universal Basic Income: A cross-synthesis of reviews*. Stanford, CA: Basic Income Lab.
- Haushofer, J., Ringdal, C., Shapiro, J. P., i Wang, X. Y. (2019). *Income changes and intimate partner violence: Evidence from unconditional cash transfers in Kenya*. National Bureau of Economic Research.
- Haushofer, J., i Shapiro, J. (2016). *The short-term impact of unconditional cash transfers to the poor: Experimental evidence from Kenya*. *The Quarterly Journal of Economics*, 131(4), 1973-2042.
- Haushofer, J., i Shapiro, J. (2018). *The long-term impact of unconditional cash transfers: Experimental evidence from Kenya*. Nairobi, Kenya: Busara Center for Behavioral Economics.
- Holtz-Eakin, D., Joulfaian, D., i Rosen, H. S. (1994b). *Entrepreneurial decisions and liquidity constraints*. *Rand Journal of Economics*, 25 [estiu] 334-47.
- Hoynes, H., i Rothstein, J. (2019). *Universal basic income in the United States and advanced countries*. *Annual Review of Economics*, 11, 929-958.
- Hsieh, C. T. (2003). *Do consumers react to anticipated income changes? Evidence form the Alaska Permanent Fund*. *The American Economic Review*, 93(1) [març].
- Imbens, G. W., Rubin, D. B., i Sacerdote, B. I. (2001). *Estimating the effect of unearned income on labor earnings, savings, and consumption: Evidence from a survey of lottery players*. *American Economic Review*, 91(4), 778-794.
- Johansson, E. (2000). *Self-employment and liquidity constraints: Evidence from Finland*. *Scandinavian Journal of Economics*, 102(1), 123-134.

Johnson, M., Johnson, E., Webber, L., Friebel, R., Wildman, J., Lansley, S., & Reed, H. (2021). *Modelling the size, cost and health impacts of Universal Basic Income: What can be done in advance of a trial?* *Health Services and Outcomes Research Methodology*, 21(4), 459–476. <https://doi.org/10.1007/s10742-021-00246-8>

Jones, D., i Marinescu, I. (2018). *The Labor Market Impacts of Universal and Permanent Cash Transfers: Evidence from the Alaska Permanent Fund*. National Bureau of Economic Research WP, 24312.

Kahneman, D., i Deaton, A. (2010). *High income improves evaluation of life but not emotional well-being*. *Proceedings of the national academy of sciences*, 107(38), 16489–16493.

Kangas, O., Jauhiainen, S., Simanainen, M., Ylikännö, M. (2019). *The Basic Income Experiment 2017–2018 in Finland. Preliminary Results*. Reports and Memorandums of the Ministry of Social Affairs and Health.

Kueng, L. (2015). *Revisiting the response of household spending to the Alaska Permanent Fund Dividend using CE data*. Disponible a SSRN 2634005.

Lindh, T., i Ohlsson, H. (1996). *Self-employment and windfall gains: Evidence from the Swedish lottery*. *The Economic Journal*, 106, 1515–1526.

Marinescu, I. (2018). *No strings attached: The behavioral effects of US unconditional cash transfer programs*. NBER Working Papers 24337, National Bureau of Economic Research, Inc.

Marinescu, I. (2019). *Summary: Universal Basic Income*. Wharton PPI B-School for Public Policy. Seminar Summaries, 11.

Merrill, R., Neves, C., i Laín, B. (2022). *What Do Our Case Studies Tell Us? En Basic Income Experiments*. Springer, p. 79–98.

MPUCT (s/d). *Madhya pradesh unconditional cash transfer project: executive summary*.

Mullainathan, S., i Shafir, E. (2013). *Scarcity: Why having too little means so much*. Macmillan. Times Books, USA.

Nettle, D., Johnson, E., Johnson, M., i Saxe, R. (2021). *Why has the COVID-19 pandemic increased support for Universal Basic Income?* *Humanities and Social Sciences Communications*, 8(1), 1–12.

Oficina del Pla Pilot per Implementar la Renda Bàsica Universal de Catalunya i Ivàlua (2023). *Proposta de disseny metodològic. Pla Pilot de la Renda Bàsica Universal de Catalunya*. Departament de la Presidència. Generalitat de Catalunya.

Osterkamp, R. (2013). *The Basic income Grant pilot project in Namibia: A critical assessment*. *Basic Income Studies*, 8(1), 71-91.

Pierson, P. (1994). *Dismantling the welfare state?: Reagan, Thatcher and the politics of retrenchment*. Cambridge University Press.

Rincón, L., Vlandas, T., i Hiilamo, H. (2022). *What's not to like? Benefit design, funding structure and support for universal basic income*. *Journal of European Social Policy*, 09589287211072638.

Salehi-Isfahani, D., i Mostafavi-Dehzoeei, M. H. (2018). *Cash transfers and labor supply: Evidence from a large-scale program in Iran*. *Journal of Development Economics*, 135, 349-367.

Schmalz, M. C., Sraer, D. A., i Thesmar, D. (2017). *Housing collateral and entrepreneurship*. *Journal of Finance*, 72(1), 99-132.

Schutt, E. (2020). *A Quasi-Experiment for Universal and Unconditional Cash Transfers: Evidence from Remittances in Colombia*. University of Miami Business School Research Paper, 3430801.

Schwander, H., i Vlandas, T. (2020). *The left and universal basic income: The role of ideology in individual support*. *Journal of International and Comparative Social Policy*, 36(3), 237-268.

Siddiqi, A., Rajaram, A., i Miller, S. P. (2018). *Do cash transfer programmes yield better health in the first year of life? A systematic review linking low-income/middle-income and high-income contexts*. *Archives of Disease in Childhood*, 103(10), 920-926.

Todeschini, F., i Sabes-Figuera, R. (2019). *Barcelona city council welfare programme: Impact evaluation results*. Barcelona: Ivàlua.

Verlaat, T., Rosenkranz, S., Groot, L. F., i Sanders, M. (2021). *Requirements vs. Autonomy: What Works in Social Assistance?* *Autonomy: What Works in Social Assistance SSRN Electronic Journal*. 10.2139/ssrn.3720953.

Verlaat, T., Todeschini F., i Ramos X. (2022). *The Labor Supply Effects of a Generous and Unconditional Antipoverty Program: Evidence from a Field Experiment in Barcelona*. [Treball no publicat]

Vlandas, T. (2021). *The political economy of individual-level support for the basic income in Europe*. *Journal of European Social Policy*, 31(1), 62-77.

Wilson, N., i McDaid, S. (2021). *The mental health effects of a Universal Basic Income: A synthesis of the evidence from previous pilots*. *Social Science & Medicine*, 287. DOI: 114374.

Wolfe, B., Jakubowski, J., Haveman, R., i Courey, M. (2012). *The income and health effects of tribal casino gaming on American Indians*. *Demography*, 49(2), 499-524.

6. Annex

Taula 3. Intervencions analitzades per a la revisió de la literatura

Lloc de la intervenció	Nom de la intervenció	Any(s) de la intervenció	Bibliografia explorada
Àrees urbanes a Nova Jersey i Pennsilvània, àrees rurals a Iowa i Carolina del Nord, i a Gary (Indiana), Seattle (Washington), Denver (Colorado)	S/N, Intervencions d'impostos negatius a la renda	Diferents anys segons la localització; en total, del 1968 al 1982	Marinescu (2018), Marinescu (2019), Siddiqi et al. (2018)
Winnipeg i Dauphin (Manitoba), Canadà	MINCOME	1974-1979	Calnitsky i Gonalons-Pons (2021), Calnitsky i Latner (2017), Hoynes i Rothstein (2019), Marinescu (2018), Siddiqi et al. (2018), Wilson i McDaid (2021)
Alaska, EUA	Alaska Permanent Fund Dividend	1982-actualitat	Feinberg i Kuehn (2018), Feinberg i Kuehn (2020), Hsieh (2003), Jones i Marinescu (2018), Kueng (2015), Marinescu (2018), Siddiqi et al. (2018)
Carolina del Nord, EUA	S/N, Obertura d'un casino a la Eastern Cherokee Reservation	1997-actualitat	Akee et al. (2018), Akee et al. (2010), Costello et al. (2003), Wilson i McDaid (2021), Wolfe et al. (2012)
Finlàndia	Basic Income Experiment Evaluation Project	2017-2019	Kangas et al. (2019), Merrill, Neves i Laín (2022), Wilson i McDaid (2021)
Barcelona	B-MINCOME	2017-2019	Todeschini i Sabés-Figuera (2019), Verlaet et al. (2022), Wilson i McDaid (2021)
Utrecht, Zeist i altres ciutats, Països Baixos	S/N	2018-2020	Verlaet et al. (2021), Wilson i McDaid (2021)

Lloc de la intervenció	Nom de la intervenció	Any(s) de la intervenció	Bibliografia explorada
Kenya	S/N, RCTs a Kenya	2011-2013	Haushofer i Shapiro (2016), Haushofer i Shapiro (2018), Egger et al. (2019)
Otjivero, Namíbia	S/N, Experiment de RBU a Namíbia	2008-actualitat	Osterkamp (2013)
Madhya Pradesh, Índia	S/N, Experiment de RBU a l'Índia	2012-2013	MPUCT report, Davala et al. (2017)
Iran	S/N	2011- actualitat	Salehi-Isfahani i Mostafavi-Dehzoeei (2018)
Mèxic	Progres/Oportunitades	2003-actualitat	Angelucci (2008), Bobonis et al. (2013), Cunha et al. (2019)
Filipines	Pantawid Pamilya Pilipino Program	2008-actualitat	Filmer et al. (2018)
Massachusetts, EUA	S/N, Persones guanyadores de loteria	a mitjans de la dècada dels vuitanta	Imbens et al. (2001), Marinescu (2018)
Suècia	S/N, Persones guanyadores de loteria	1986-2003	Cesarini et al. (2016, 2017), Lindh i Ohlsson (1996), Marinescu (2018)

Nota: S/N implica que no es coneix el nom o no hi havia un nom específic.

Taula 4. Relació de les revisions de la literatura utilitzades

Autoria de les revisions	Tipus de revisió	Tipus d'intervencions cobertes	Outcomes	Tipus de països coberts	intervencions específiques
Hasdell (2020)	revisió de revisions	RBU, TMC	diversos	desenvolupats i en vies de desenvolupament	diverses
Gentilini et al. (2019)	revisió de la literatura	RBU	diversos	en vies de desenvolupament	diverses
Marinescu (2018)	revisió de la literatura	diverses	diversos	desenvolupats	NIT, intervencions a la comunitat cherokee, Alaska, pers. guanyadores de loteria
Bastagli et al. (2016)	revisió de la literatura	TMC, TMI	diversos	en vies de desenvolupament	diverses
Banerjee et al. (2017)	revisió de la literatura	TMC, TMI	mercat laboral	en vies de desenvolupament	diverses
Banerjee et al. (2019)	revisió de la literatura	TMC, TMI	diversos	en vies de desenvolupament	diverses
Hoynes i Rothstein (2019)	revisió de la literatura	diverses	diversos	desenvolupats	Alaska, comunitat cherokee, Manitoba (Canadà)
Siddiqi et al. (2018)	revisió de la literatura	diverses	diversos	desenvolupats	Alaska, Manitoba (Canadà)
Evans i Popova (2014)	revisió de la literatura	diverses	béns temptadors	desenvolupats i en vies de desenvolupament	diverses
Wilson i McDaid (2021)	revisió de la literatura	diverses	salut	desenvolupats	Finlàndia, Barcelona, Països Baixos, comunitat cherokee, Manitoba (Canadà)

Nota: TMC són transferències monetàries condicionades (CCT, sigla en anglès), i TMI són transferències monetàries incondicionades (UCT, sigla en anglès). Països desenvolupats i en vies de desenvolupament s'entén com *econòmicament* desenvolupats i en vies de desenvolupament.

Avaluar per millorar

A Ivàlua promovem la cultura de l'avaluació de polítiques públiques a Catalunya.
Avaluem polítiques públiques, difonem evidències, oferim formació i elaborem recursos.

Institucions membres d'Ivàlua

